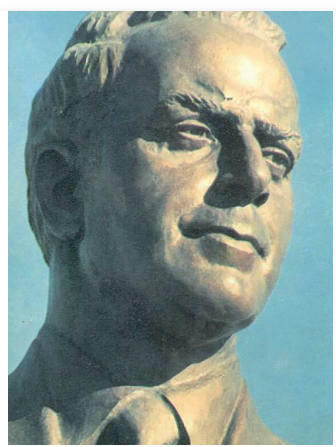

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

İ. Hacıyev

YENİ AZƏRBAYCAN

Azərbaycan dövlət müstəqilliyi, Azərbaycan xalqının milli varlığıdır.
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

12 iyul
2024-cü il,
cümə
№ 122 (6708)
Qiyaməti
60 qəpik

Bir qəlbə döyünən iki ürək...

İlham Əliyev: Biz həmişə çətin zamanlarda bir-birimizin yanında olmuşuq

Bax səh. 2

Azərbaycan - Pakistan: əməkdaşlığın yeni səhifəsi

Bax səh. 3

Sülh gündəliyi

Ötən ilin sonlarından etibarən Ermənistan ilə Azərbaycan arasında gedən sülh prosesində ikitərəfli təmaslara üstünlük verilməsi, müxtəlif mərhələlər üzrə real razılaşmaların əldə olunması münasibətlərin nizamlanmasına yaxından kömək edir. Bunun nəticəsidir ki, artıq tərəflər bir sıra məsələlərin qarşılıqlı şəkildə razılaşdırıldığını bildirir, sülhün qısa zamanda əldə olunma perspektivindən söhbət açırlar. Bir müddət öncə, iki ölkənin müvafiq delimitasiya komissiyaları işçi qaydada Əsasnamənin layihələrinin mübadiləsini həyata keçirib - bu mübadilə bütövlükdə, prosesin inkişafına öz müsbət təsirlərini göstərir. Eyni zamanda, may ayında Almatıda baş tutan XİN başçıların ikitərəfli görüşü irəliyə doğru əsaslı addım sayılır.

Bu mənada, ikitərəfli təmasların daha da inkişaf etdirilməsi, tərəflərin masa arxasında müzakirələr aparması, ümumilikdə, danışıqlara mühüm istiqamət qazandırır. Yeri gəlmişkən, NATO-nun 75-ci Zirvə sammiti çərçivəsində Vaşinqtonda səfərdə olan Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov ermənistanlı həmkarı ilə görüşüb. ABŞ Dövlət katibi Entoni Blinkenin təşəbbüsü və iştirakı ilə baş tutan görüşlə bağlı məlumatda bildirilib ki, tərəflər Azərbaycan və Ermənistanın sülh və dövlətlərarası münasibətlərin qurulması haqqında tarixi sazişin yekunlaşdırılması istiqamətində əldə olunmuş irəliləyişi...

Bax səh. 4

Zəfərə gedən yolda...

Beş günlük müharibə

Tovuz döyüşlərindən dörd il ötür...

Bax səh. 2

“Azexport” qeyri-neft ixracında rəqəmsal liderliyini artırır

Bax səh. 6

Yük ağır, yol da yoxuş - Abbas Səhhət olmaq

Bax səh. 6

Pezeşkian ilk mesajlarını verdi

Bax səh. 5

Fransanın “Frankofoniya” layihəsi nəyə xidmət edir?

Bax səh. 3

İqtisadi əməkdaşlığın yeni formatı...

Azərbaycan və Özbəkistan arasında strateji tərəfdaşlıq münasibətlərinin son illərdə inkişafı yüksələn təpəyə davam etməkdədir və hər iki ölkənin dövlət başçıları arasında qarşılıqlı səfərləri və imzalanan sənədlər, hökumət nümayəndə heyətlərinin görüşləri, biznes-forumların keçirilməsi iqtisadi həmrəyi daha da dərinləşdirməkdədir. Hər iki ölkə iqtisadi platformada ortaq maraqlara xidmət edən təşəbbüslər və əməkdaşlıq formatını da əsas gündəliyə çevirib və regionda yeni yaradılan enerji-kommunikasiya, nəqliyyat xətlərində birgə təmsil olunmaq iradələrini nümayiş etdirməkdədir.

Azərbaycan və Özbəkistan beynəlxalq təşkilatlar, o cümlədən BMT, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Türk Dövlətləri Təşkilatı, Avratlantik Tərəfdaşlıq Şurası, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Beynəlxalq Türk Akademiyası, Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondu, TÜRKPA, TÜRKSOY kimi beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində fəal əməkdaşlıq edir və bir-birinə qarşılıqlı dəstək verir. Hər iki ölkə Şərq-Qərş Beynəlxalq Transxəzər Nəqliyyat Marşrutu çərçivəsində əməkdaşlıq edir.

Bu günlərdə iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin Özbəkistana işgüzar səfəri zamanı iqtisadi sahədə birgə...

Bax səh. 5

NATO-nun yubiley sammiti...

Bax səh. 4

Ağ ev sahibini dəyişməyə hazırlaşır...

Bax səh. 7

Bir qəlbə döyünən iki ürək...

İlham Əliyev: Biz həmişə çətin zamanlarda bir-birimizin yanında olmuşuq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 11-də Pakistan İslam Respublikasına dövlət səfərinə gəlir.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Prezidentinə xüsusi hörmət əlaməti olaraq dövlətimizin başçısının təyyarəsini Pakistanın hava məkanında bu ölkənin Hərbi Hava Qüvvələrinin qırcı təyyarələri qarşılayıb və ənənəyə müşayiət edib.

Azərbaycan Prezidentinin şərfinə toplardan yaylım atəşi açılıb.

Prezident İlham Əliyevi Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri Məhəmməd Şəhbaz Şərif qarşılayıb.

Sonra Azərbaycan Prezidenti və Pakistanın Baş naziri görüşüblər.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev İslamabadda milli abidəni ziyarət edib. Dövlətimizin başçısı milli abidənin önünə əkilmiş qəyub. Sonra "Fatihə" surəsi oxunub.

Qeyd edək ki, Pakistan xalqının milli birliyini təcəssüm etdirən bu abidənin inşasına 2004-cü ildə başlanılıb. Zəngin Moğol memarlıq üslubunda yaradılan abidənin 2007-ci il martın 23-də açılışı olub.

Pakistan İslam Respublikasında dövlət səfərində olan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin iyulun 11-də İslamabadda rəsmi qarşılanma mərasimi keçirilib.

Iyulun 11-də İslamabadda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Pakistanın Baş naziri Məhəmməd Şəhbaz Şərif ilə məhdud tərkibdə görüşü olub.

Sonra Prezident İlham Əliyevin Baş nazir Məhəmməd Şəhbaz Şərif ilə geniş tərkibdə görüşü keçirilib.

Pakistanın Baş naziri Məhəmməd Şəhbaz Şərif görüşdə Azərbaycan Prezidenti və nümayəndə heyətinə salamlayaraq, ölkəsinə səfərə dövlətin qəbul etdiyinə görə minnətdarlığını ifadə edib: "Siz dövləti qəbul edərək, tez bir zamanda səfərin tarixini müəyyənləşdirdiniz. Sizi əmin etmək istəyirəm ki, Pakistan xalqı Sizi televiziya və sosial mediada gördüyü üçün bu gün çox məmnundur. Onlar bilir ki, mənim öziz qardaşım Prezident Əliyev Pakistanı və Pakistan xalqını güclü dəstəkləyən şəxsdir. Azərbaycan xalqı Pakistan xalqını sevir. Qarşılıqlı olaraq Pakistan xalqı da Azərbaycan xalqına çox minnətdardır və onu sevir. Bu, sanki bir qəlbə döyünən iki ürəkdir. Bu dostluq, qardaşlıq yeni deyil. O, onillikləri əhatə edir. Pakistan həmişə hər məsələdə Azərbaycanın yanında olub və Azərbaycan da hər zaman bütün hallarda Pakistanın yanında olub. İstər söhbət BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrində təsbit edilmiş hüquqları ilə bağlı Kəşmir əhalisinə dəstəkdən və əlbəttə ki, istərsə də bir çoxlarının dəstək-lədiyi referendum keçirmək hüququndan gəlsin. Pakistan Qarabağ məsələsində həmişə Azərbaycanın mövqeyini dəstəkləmişdir və heç vaxt dəstəyini dayandırmamışdır. Hesab edirəm ki, bu, bizim dostluq və qardaşlıq münasibətlərimizin gücüdür. Bu gün Sizin səfəriniz vəziyyəti dəyişdirəcək, münasibətlərimizi transformasiya edəcək".

İmzalanmalı müvafiq anlaşma memorandumları və sənədlərin olduğunu bildirən Baş nazir vurğulayıb ki, mümkün və mənfəətli olan sahələrdə əməkdaşlıq və birgə investisiyalar istiqamətində irəliləməyin vaxtı çatıb: "Mənim komandam hazırdır.

Mən təfərrüatı ilə hazırlaşmaq, həmkarlarına ən mənfəətli və hər iki ölkəyə, xalqa dividendlər gətirən təkliflər irəli sürməsi üçün onunla iki görüş keçirdim. Bu kontekstdə mən bir qədər əvvəl Azərbaycanı bu sahələrdə müəyyən investisiyalar yatırılmasını təklif etdim. Bir şərtlə ki, Siz və komandanız onları ilkin olaraq 2 milyard dollardan başlayaraq təsdiqləyəsəniz və sonra biz həqiqətən də irəli gedə bilək".

Baş nazir Pakistanın xeyrinə - dünyə ixracına görə təşəkkürünü bildirərək əlavə edib: "Heç bir gömrük rüsumu yoxdur, dünyə ixracı rüsumdan tamamilə azad olub. Azərbaycanı başqa heç bir ölkə bunu etməyib. Məhz buna görə biz bu unikal əlaqələrdən bu qədər məmnunuq".

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dövlətə görə təşəkkürünü bildirib və yənidən qardaş ölkə Pakistanda olmağa və Baş nazir ilə fəal dialoqu davam etdirməyə çox şad olduğunu vurğulayıb: "Biz beynəlxalq tədbirlər çərçivəsində, həmçinin ötən ilin iyununda Sizin Azərbaycana rəsmi səfəriniz zamanı dəfərlə görüşmüşük. Sizin doğru olaraq qeyd etdiyiniz kimi, biz bir aydan az vaxt bundan əvvəl bir-birimizi Qurban bayramı münasibətilə təbrik edərkən bu səfərlə bağlı razılığa gəldik. Komandamızın görüşə hazırlıq üçün gərgin və fəal şəkildə çalışdı. O, yaxşı təşkil olub. Biz əməkdaşlığımızın bir çox sahələrini əhatə edən 15 sənəd imzalayacağıq. Lakin Siz tamamilə haqlısınız, tərəfdaşlığımızın təməlini bizim qardaşlığımız, Pakistan və Azərbaycan xalqlarının bir-birinə münasibətdə qardaşlıq hissləri təşkil edir. Biz həmişə çətin zamanlarda bir-birimizin yanında olmuşuq. Biz əlbəttə, xatırlayırıq ki, 2020-ci ildə Vətən müharibəsi zamanı Pakistan öz bəyanatları ilə Azərbaycana açıq şəkildə siyasi dəstək verən ölkələrdən biri idi və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü ilə bağlı mövqeyini birmənalı şəkildə ifadə edirdi. Bizim Cəmmu və Kəşmirə bağlı mövqeyimiz yaxşı məlumdur. Biz İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Təmas Qrupunun üzvlüyü. Biz Cəmmu və Kəşmir əhalisinin hüquqlarını qətiyyətlə dəstəkləyirik və əlbəttə ki, BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinin yerinə yetirilməsini dəstəkləyirik. Beləliklə, haqq Sizin tərəfinizdədir, ədalət, beynəlxalq hüquq Sizin tərəfinizdədir. Azərbaycan öz mövqeyini birmənalı şəkildə ifadə edən və öz mövqeyini müdafiə edən ölkələrdən biridir".

İkitərəfli formatın geniş gündəliyinin hazırlandığını söyləyən dövlətimizin başçısı bu sahələrdən birinin investisiya imkanları olduğunu qeyd edib: "Bu gün bir qədər əvvəl görüşümüz zamanı müzakirə etdiyimiz kimi, biz Pakistanda investisiya layihələri ilə bağlı praktiki təklif görmək istəyirik. Komandamızın əlbəttə ki, bu gün bununla məşğul olacaqlar.

Geniş tərkibdə görüşdən sonra Azərbaycan ilə Pakistan arasında imzalanmış 15 sənədin Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Pakistan Baş naziri Məhəmməd Şəhbaz Şərifin iştirakı ilə mübadiləsi mərasimi olub.

Sənədlərin mübadiləsi mərasimindən sonra Prezident İlham Əliyev və Baş nazir Məhəmməd Şəhbaz Şərif mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər.

Zəfərə gedən yolda...

Beş günlük müharibə

Azərbaycan 2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsində, 2023-cü ildə 23 saatlıq lokal xarakterli anitör tədbirlərindən tariximizdə əbədi

Hər günündə bir qəhrəmanlıq tarixi yazılan müharibə

Uğurlu Tovuz döyüşləri tarixə "Beş günlük müharibə" kimi düşüb. Müzəffər Ordumuz döyüşlərin davam etdiyi hər gündə bir qəhrəmanlıq tarixi yazdı. Həmin dövrü xatırladıqda mənfur düşmənin ardı-arası kəsilməyən təxribatlarının kədərli mənzərəsi kino lenti kimi göz önündə canlanır. Ermənilər revans götürüb Aprel döyüşlərinin, Cünnüt əməliyyatının qisasını almağa və yeni ərazilər ələ keçirmək istəyirdilər. Tovuz təxribatı da məhz buna hesablanmışdı.

Döyüşlərin birinci günü: 2020-ci il iyulun 12-də Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri Azərbaycan-Ermənistan dövlət sərhədinin Tovuz rayonu istiqamətində atəşkəs rejimini pozaraq artilleriya qurğularından istifadə etməklə mövqelərimizi atəşə tutub və hücumə keçməyə cəhd göstərirlər. Lakin görülməli adekvat tədbirlər nəticəsində düşmənin ciddi zərbə endirilib və o itki verərək geri oturdulub. Döyüşlərdə düşmənin hücumunun qarşısını alan kon Silahlı Qüvvələrimizin üç hərbi qulluqçusu şəhid olub, beş nəfər isə yaralanıb. Ermənistan ordusunun şəxsi heyəti isə həmin döyüşlərdə çoxsaylı itki verib.

Döyüşlərin ikinci günü: İyulun 13-nə keçən gecə Ermənistan hərbi birləşmələri Tovuz istiqamətində

gərginliyi artırmaq məqsədilə iriçaplı pulemyotlardan, qumbaraatanlardan, snayper tüfənglərindən, minaatanlardan və digər artilleriya qurğularından da istifadə etməklə Ordumuzun mövqələrinə, o cümlədən Tovuz rayonunun Ağdam kondonə minaatlarından yenidən atəş açıb. Düşmənin bu təxribatlarına qarşı qoşun-

larımız tərəfindən daha sort cavab tədbirləri görüldü. Artilleriya, minaatan və tankların tətbiqi ilə gedən gecə döyüşlərində Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin bölmələrinin dəqiq atəşi ilə qarşı tərəfin dayaq məntəqəsi, artilleriya qurğuları, avtomobil texnikası və canlı qüvvəsi məhv edilib.

İyulun 13-də Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Təhlükəsizlik Şurasının iclası keçirilib. Bölmələrimiz düşmənin fəaliyyətinin qarşısını alması məqsədilə zəruri tədbirlər görüldü. Döyüşlər zamanı dörd hərbi qulluqçumuz şəhidlik zirvəsinə

ucalıb. Ordumuzun bölmələri şəhidlərimizin qanını yerdə qoyub. Elə həmin gün Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri Tovuz rayonunun Ağdam və Dondar Quşçu kəndlərini minaatatlardan və toplardan atəşə tutublar. Görülən cavab tədbirləri nəticəsində Ermənistan silahlı qüvvələrinin bir neçə hərbi obyekti və texnikası, həmçinin atəş

mövqeləri, radiolokasiya stansiyası, şəxsi heyəti, tabor qorqahı və hərbi infrastrukturunu darmadağın edilib. Döyüşlərin üçüncü günü: Şiddətli döyüşlər iyulun 13-dən 14-nə keçən gecə və səhər saatlarında Azərbaycan-Ermənistan dövlət sərhədinin Tovuz rayonu sahəsində davam edib. Düşmənin aktiv fəaliyyətinin qarşısını alması məqsədilə görülməli tədbirlər nəticəsində ona məxsus müxtəlif təyinatlı hərbi texnika, döyüş vasitələri, komanda məntəqəsi, müdafiəsinin dərinliyindəki etiyatlar və canlı qüvvəsi məhv edilib.

İyulun 14-də Ermənistan silahlı

Tovuz döyüşlərindən dörd il ötür...

qalacaq böyük zəfərlərə imza atmaq la ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tam təmin edib. Ancaq bu böyük qələbələrə də Müzəffər Ordumuz bir neçə uğurlu döyüş əməliyyatlarından keçib. Bu sırada 2016-cı il şanlı Ap-

rel döyüşlərini, 2018-ci il uğurlu Cünnüt əməliyyatını xatırlaya bilərik.

Həmçinin tarixin bu günündə - 2020-ci il iyulun 12-də başlayan Tovuz döyüşləri bu yolda çox mühüm

birlişmələri Tovuz rayonunun Ağdam, Əlibəyli və Dondar Quşçu kəndlərini iriçaplı silahlardan və artilleriya qurğularından atəşə məruz qoyub. Həmin gün döyüş zamanı müdafiənin ön xəttindəki Azərbaycan Ordusunun general-mayoru Polad Həşimov və polkovnik İlqar Mirzayev, eləcə də düşmənin hücumunun qarşısını alan beş hərbi qulluqçumuz qəhrəmancasına şəhidlik zirvə-

sinə ucalıblar. Bu, Silahlı Qüvvələrimizin general və digər yüksək rütbəli zabitlərinin əsl vətənpərvərliyini, cəbhənin ön xəttində döyüş tapşırıqlarını ləyaqətlə yerinə yetmələrini dünyaya nümayiş etdirib. Həmin gün davam etdirilən cavab tədbirləri sayəsində Azərbaycan Ordusu şəhidlərimizin qisasını artıqlaması ilə alıb.

Döyüşlərin dördüncü günü: Növbəti gün Ordumuz uğurlu əməliyyatlarını davam etdirib. İyulun 14-dən 15-nə keçən gecə on minlərlə gənc paytaxtımızda yürüş edərək Azərbaycan Ordusuna dəstəyini göstərərək. Növbəti günlərdən başlayaraq, çoxsaylı azərbaycanlı gənc ordu sıralarına yazılmaq üçün Sə-

bir mərhələni təşkil edir. Artıq Tovuz döyüşlərindən dörd il ötür. Bütövlükdə, Tovuz döyüşləri Azərbaycan cəmiyyətinin monolitliyini, nə ilə nəfəs aldığını, düşmənlərdən hansı amalları daşdığını ortaya qoydu. Göstərdi ki, bizim üçün milli maraqlar, ərazi bütövlüyümüz keçilməz qırmızı xəttidir.

fərbərlək və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin bölmələrinə müraciət edib. Nazirlər Kabinetinin iyulun 15-də keçirilmiş iclasında Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin "Əgər kimsə, hansısa vətənpərvər insan orduda xidmət etmək istəyirsə, mən bunu ancaq alqışlayıram" çağırışına səs verən minlərlə vətəndaşımız Xidmətin yerli idarə, şöbə və bölmələrinə gələrək könüllü şəkildə orduda xidmət etmək barədə arzularını bildirib və müvafiq qaydada qeydiyyat alınıblar.

Döyüşlərin beşinci günü: İyulun 16-da səhər mövqələrimizə yenidən hücum etməyə cəhd göstərən düşmənin Tovuz rayonunun Ağdam, Dondar Quşçu və Yaxıdlı kəndlərini iriçaplı silahlardan atəşə tutub. Lakin qarşı tərəf yenə cavab atəşi ilə susdurulub.

döyüşlərində düşmənin "yenilməz ordu" mifi növbəti dəfə tar-mar oldu.

Azərbaycan Ordusuna gəldikdə isə, əsgər və zabitlərimizə Vətən

yağışı, işğal atəşində torpaqları geri qaytarmaq təşəbbüsü hakim kəsilmişdi. Onlar hər an Ali Baş Komandanın "İrəli!" əmrinə hazır idilər. Azərbaycan Ordusu bir daha göstərdi ki, düşmənin istənilən təxribatının qarşısını almağa və torpaqlarımızı işğaldan azad etməyə hazır və qadirdir.

Mübariz FEYİZLİ

Azərbaycan - Pakistan: əməkdaşlığın yeni səhifəsi

Etihad eyniliyi, milli-mənəvi dəyərlərin oxşarlığı, bir sıra tarixi amillər Azərbaycan və Pakistan cəmiyyətlərini həmişə bir-birinə bağlayıb. Tarixin bütün dövrlərində Azərbaycan-da Pakistana, Pakistanda isə Azərbaycana xoş məramla əsaslanan münasibət sərgilənib. Eyni zamanda, Pakistan Azərbaycanın müstəqilliyini ilk tanıyan (1991-ci il dekabrın 12-si) dövlətlərdən biri olub. Ölkələrimiz arasında diplomatik əlaqələr 1992-ci il iyunun 9-da qurulub. Həmin dövrdən sonra Azərbaycan-Pakistan əlaqələri davamlı şəkildə inkişaf etməklə bugünkü strateji mütəfəqlik səviyyəsinə yüksəlib. 1993-cü ilin martında Pakistanın Bakıda, 1997-ci ilin avqustunda isə Azərbaycanın İslamabadda səfirlikləri təsis edilib.

İki ölkə arasında təmaslar və qarşılıqlı səfərlər Prezident Heydər Əliyevin 1994-cü ilin dekabrında Kasablankada Pakistanın ovahtkı Baş naziri Benazir Bhutto ilə görüşündən sonra başlayıb. Bu görüşlə ikitərəfli

Azərbaycanın milli maraqlar üzərində qurulan multiregional xarici siyasət kursunda geniş İslam coğrafiyasında yerləşən ölkələrlə əlaqələrin daha sıx bağlarla möhkəmləndirilməsi xətli xüsusi yer tutur. Respublikamız Prezident İlham Əliyevin siyasi iradəsinə uyğun olaraq tarixi ənənələrini, milli-mənəvi dəyərlərini əsaslanmaqla dünyada İslam həmrəyliyinə möhkəmlənməsinə davamlı töhfələr verir. Bu məzmununda ardıcıl şəkildə reallaşdırılan siyasət İslam dünyasında ölkəmizə və onun Liderinə böyük hörmət qazandırır. Hazırda respublikamız ayrı-ayrı İslam ölkələri ilə həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli platformalarda sıx əməkdaşlıq edir. Dost Pakistan İslam Respublikası da bu sırada yer alır. İki dövlət arasında əməkdaşlıq əlaqələri kifayət qədər yüksək səviyyədədir. Bundan məmnunluğunu bildirən Prezident İlham Əliyev ikitərəfli əlaqələri belə səciyyələndirib: “Bizim münasibətlərimiz iki qardaş ölkə arasında olan münasibətlərdir”.

Baş nazir Məhəmməd Şəhbaz Şərif isə Pakistanla Azərbaycanı bir bədənə iki ürəklə müqayisə edib. O bildirib: “Azərbaycan ilə Pakistan arasında qardaşlıq və dostluq əlaqələri var. Bizim münasibətlərimiz qarşılıqlı dəstək, səmimiyyət və ehtiram üzərində qurulub”.

seyrin Azərbaycanca rəsmi səfəri zamanı imzalanan “Azərbaycan Respublikası ilə Pakistan İslam Respublikası arasında strateji tərəfdaşlıq haqqında Birgə Bəyannamə” ölkələrimiz arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin inkişafına böyük töhfə verir.

Azərbaycanın dövlət başçısının iyulun 11-12-sini əhatə edən dövlət səfəri iki ölkə arasındakı strateji tərəfdaşlıq münasibətlərinin daha da gücləndirilməsi və bütün sahələr üzrə əməkdaşlığın hərtərəfli genişləndirilməsi baxımından tarixi önəm kəsb edir. Səfərin gündəliyində aktual

məsələlər yer alır, eyni zamanda mühüm görüşlərin keçirilməsi və 10-dan çox sənədin imzalanması nəzərdə tutulub. Ümumiyyətlə, Azərbaycan və Pakistan arasında müqavilə-hüquq bazası kifayət qədər genişdir. İndiyə qədər 38 sənəd imzalanıb, 25 sənəd layihəsinə isə hazırda baxılmaqdadır.

İki dost ölkənin bir-birinə qarşılıqlı dəstəyi

Dünyada bir neçə dövlət var ki, Ermənistanın işğalçılıq siyasətinə görə bu ölkə ilə diplomatik münasibətlər qurmayıb. Pakistan da belə ölkələr sırasında yer alır. Bu isə qardaş ölkə mövqeyidir. Prezident İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, Azərbaycan xalqı çox gözəl bilir ki, 44 günlük müharibə dövründə kim bizimlə bir yerdə idi. Bu ölkələr Türkiyə və Pakistan idi. Hər iki ölkə müharibə zamanı respublikamıza ciddi siyasi dəstək nümayiş etdirdi. Artıq tarixdə qalan Qarabağ münaqişəsinin davam etdiyi illər ərzində müxtəlif vaxtlarda Pakistan Prezidenti, Baş naziri, parlament və digər dövlət qurumları, eləcə də ordu rəhbərliyi, ictimai və siyasi xadimlər Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünü qətiyyətlə pisləyən və ölkəmizin beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlər çərçivəsində ərazi bütövlüyünü dəstəkləyən, dövlətimiz və xalqımızla həmrəy olduğunu əks etdirən müvafiq qətnamələr qəbul edib, bəyannatlar yayıblar.

2022-ci il mayın 30-da Xocalı soyqırımını pisləyən qətnamə qəbul edib.

Oxşar problemlə Pakistan da üzləşib. Azərbaycanın Commu və Kaşmir məsələsi ilə bağlı prinsipial mövqeyi bu problemin beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri və Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Təhlükəsizlik Şurasının müvafiq qətnamələrinə uyğun olaraq, habelə beynəlxalq humanitar hüquqa tam hörmətlə yanaşılmaqla sülh yolu ilə həllinin dəstəklənməsinə əsaslanır. Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın bu məsələdə dost ölkənin yanında olduğuna diqqət çəkib: “Azərbaycan Pakistanı Kaşmir məsələsində hər zaman dəstəkləyib, bu dəstək davam edəcəkdir. Biz bütün beynəlxalq təşkilatlarda bu dəstəyi və həmrəyliyi nümayiş etdiririk. Əlbəttə ki, qarşılıqlı dəstək bizim ölkələri və xalqları daha da yaxınlaşdırır”.

Baş nazir Məhəmməd Şəhbaz Şərif isə “Biz Azərbaycanın müstəqilliyini, suverenliyini və ərazi bütövlüyünü qətiyyətlə dəstəkləməmiş və bundan sonra da dəstəkləyəcəyik”, - deyər bildirib.

İki ölkə arasında humanitar sahədə əməkdaşlığın genişlənməsinə Heydər Əliyev Fondu mühüm töhfələr verir. Fond tərəfindən Pakistanda bir çox sosial-yönümlü humanitar layihələr həyata keçirilib. Belə ki, Fondun təşəbbüsü və dəstəyi ilə pulsuz tibbi diaqnostika və əməliyyatlar aparılıb, tibb müəssisələrinin və su təchizatı sistemlərinin tikintisinə töhfələr verilib, xeyriyyə tədbirləri təşkil edilib, əlilliyi olan şəxslər əlil arabaları ilə təmin olunub və digər xeyriyyə layihələri həyata keçirilib. 2008-ci ildə Fond tərəfindən Pakistanda zəlzələdən zərər çəkmiş qızlar üçün orta məktəb tikilib və məktəb 2012-ci ildə əsaslı təmir edilib. 2010-cu ildə Pakistanda baş vermiş sel fəlakətinin nəticələrinin aradan qaldırılması məqsədilə Azərbaycan Pakistana 1 milyon, 2011-ci ildə 2 milyon ABŞ dolları həcmində maddi yardımlar edib, 2012-2018-ci illərdə Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyevanın dəstəyi və təşəbbüsü ilə Həməzə Xeyriyyə Fondu xüsusi qanqəçürmə və kiçik laboratoriya ilə təchiz olunub, 1 ədəd təcili tibbi yardım avtomobili və 2000 ədəd qanqəçürmə paketi təqdim edilib, Xayber Göz Fondunun yeni blokunun və gözlemə otaqlarının tikintisi üçün maddi yardımlar göstərilib, Dera İsmayil Xan bölgəsində Heydər Əliyev Su Təchizatı sistemi yaradılıb.

Bu müstəsna xidmətlərinə görə Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyeva 2013-cü ildə Pakistanın nüfuzlu “Könüllü qadınlar” təşkilatı və “Daily Times” qəzeti tərəfindən “Humanizmin Simvolu - 2012-ci ilin Qadını” mükafatı ilə təltif olunub. 2015-ci ildə isə Pakistan Prezidenti Məmmun Hüseyn Mehriban xanım Əliyevanı “Hilal-e-Pakistan” ali ordeni ilə təltif edilməsinə dair sərəncam imzalayıb. Mehriban xanım Əliyeva bu orden ilə təltif olunan ilk birinci xanımdır. Pakistan Prezidenti Məmmun Hüseyn sözlükdən ordeni 2015-ci il martın 11-də ölkəmizə rəsmi səfəri zamanı Mehriban xanım Əliyevaya təqdim edib.

Bu sahədə əməkdaşlıq sonrakı illərdə də davam etdirilib. 2019-cu ilin aprelində Heydər Əliyev Fondu Müzəffərabad şəhərindəki Rara qızlar məktəbinə hədiyyələr göndərmiş. Həmin ilin mayında Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Pakistan Milli Kitabxanasında “Azərbaycanşünaslıq Mərkəzi” fəaliyyətə başlayıb. 2021-ci ilin iyununda Pakistanın Xeyber Paktunxva əyalətinin mərkəzi Peşəvər şəhərinin Universitet şəhərciyindəki prospektə dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin adı verilib. Həmin ilin iyul ayında isə Azərbaycan Dillər Universitetində Pakistan Mədəniyyət Mərkəzinin açılışı olub. 2023-cü il dekabrında Pakistanın Milli Elm və Texnologiya Universitetində (NUST) Heydər Əliyev adına auditoriya açılıb.

Mübariz ABDULLAYEV

“ŞƏT plyus” formatında mühüm görüş

Ölkələrimiz müvafiq beynəlxalq təşkilatlar, o cümlədən BMT, Qoşulmama Hərəkatı, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı, Asiya Parlament Assambleyası, habelə Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Ehtimad Tədbirləri üzrə Konfrans çərçivəsində də uğurlu əməkdaşlıq edir, bir-birlərinə dəstək verir. Cari ilin iyununda Nyu-Yorkda keçirilmiş BMT-nin İqtisadi və Sosial Şurasının (ECOSOC) 2025-2027-ci illər üzrə üzlüyünə seçkilərdə Azərbaycan Respublikasının namizədliyi, 2023-cü il yanvarın 24-də Daşkənddə keçirilmiş İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (İƏT) Xarici İşlər Nazirləri Şurasının 26-cı iclasında Şuşa şəhərinin 2026-cı ildə İƏT-in Turizm paytaxtı elan edilməsi üçün irəli sürülmüş təşəbbüs, ötən il oktyabrın 12-də BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasının 54-cü sessiyası çərçivəsində Qoşulmama Hərəkatının sədri qismində Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüş və yüzlərdən çox ölkənin həmmüəllif olaraq qoşulduğu inkişaf hüququ üzrə qəbul olunmuş qətnamə Pakistan tərəfindən dəstəklənib. Azərbaycan da Pakistanın BMT Təhlükəsizlik Şurasının 2025-2026-cı illər üçün qeyri-daimi üzvlüyünə namizədliyinə tam dəstək verir. Həmin Pakistan Azərbaycanın Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatında mühəndis statusu almaşı üçün müraciətini dəstəkləyir.

Son illərdə iki ölkə liderləri arasında təmaslar daha da intensivləşib. Belə ki, həm Azərbaycanın ev sahibliyi etdiyi, həm də qatıldığı beynəlxalq

tədbirlərdə iki ölkənin liderləri mütəmadi olaraq görüşürlər. Qeyd etməliyik ki,

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının son iclasında Pakistanın Baş naziri Şəhbaz Şəriflə görüşüb. Bundan əlavə, ötən ilin iyununda Pakistanın Baş naziri Azərbaycanda səfərdə olub.

Mühüm məqamlardan biri də ondan ibarətdir ki, Azərbaycan-Pakistan münasibətləri yeni formatlar çərçivəsində də inkişaf etdirilib. Deyə bilərik ki, Azərbaycan - Türkiyə - Pakistan üçbucağı formalaşıb. Bu baxımdan Astanada “ŞƏT plyus” formatında iyulun 3-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin, Pakistanın Baş naziri Məhəmməd Şəhbaz Şərifin və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın iştirakı ilə təşkil olunan üçtərəfli görüş çox önəmli idi. Azərbaycan, Pakistan və Türkiyə arasında bütün tərəflərin qarşılıqlı maraqlarına xidmət edən və regional güc birliyi şərtləndirən bu əməkdaşlıq mexanizmi və həmin görüşdə müzakirə olunan məsələlər ölkələrimiz arasında əlaqələrin bütün sahələri əhatə etdiyini göstərir. Görüşdə, iqtisadiyyat, ticarət və digər sahələrdə əməkdaşlığa yanaşı, “Üç qardaş” şüarı altında keçirilən hərbi təlimlərin əhəmiyyətinin vurğulanması və üç ölkənin Silahlı Qüvvələri tərəfindən birgə təlimlərin bundan sonra da mütəmadi qaydada keçirilməsi təklifinin irəli sürülməsi, müdafiə sahəsində birgə istehsalın təşkil məsələsinin gündəmə gətirilməsi üç ölkə arasında hərbi-siyasi sahədə əlaqələrin perspektivdə daha da dərinləşəcəyini deməyə əsas verir.

Azərbaycan

və Pakistan

siyasi

dialoqun

yüksək

səviyyəsinə

uyğun

olaraq

qıtlı

sahə

əməkdaşlığı

da

müxtəlif

istiqamətlərdə

genişləndirmək

niyyətindədirlər.

1995-ci ilin

oktyabrında

Bakıda “Azərbaycan

Respublikası

Hökuməti

ilə Pakistan İslam

Respublikası

Hökuməti

Azərbaycan-Pakistan

Birgə Komissiyasının

yaradılması

haqqında

Protokol”

imzalanıb,

2000-ci ildə

isə Birgə

Komissiyanın

1-ci iclası

keçirilib.

Bununla da

iki ölkə

arasında

iqtidadi

münasibətlərin

əsası

qoyulub.

2017-ci ilin

fevralında

Azərbaycandan

ixrac missiyası

Pakistanda

işgüzar

səfərdə

olub.

Həmin ilin

iyulunda

isə Bakıda

Azərbaycan

ilə Pakistan

arasında

ticarət

sahəsində

əməkdaşlıq

üzrə Birgə

İşçi Qrupu

nun 1-ci iclası

keçirilib

və “Azərbaycanda

İxracın

və

İnvestisiyaların

Təşviqi

Fondu

ilə

Pakistanın

Ticarət

İnkişafı

Qurumu

arasında

əməkdaşlığa

dair

Anlaşma

Memorandumu”

imzalanıb.

2019-cu ilin

aprelində

Bakıda

Azərbaycan,

Türkiyə

və

Pakistanın

üçtərəfli

sərgisi

keçirilib.

Pakistan

Pavilyonunda

10

şirkət

təmsil

olunub.

Həmin ilin

sentabrında

keçirilən

Azərbaycan-Pakistan

biznes forumunda

kənd təsərrüfatı, enerji, əczaçılıq, ticarət, tikinti və digər sahələrdə fəaliyyət göstərən 150-dən artıq iş adamı iştirak edib, Azərbaycan Ticarət və Sənaye Palatası ilə Pakistanın Sərhəd Ticarət və Sənaye Palatası arasında Anlaşma Memorandumu imzalanıb. Bundan əlavə, həmin ilin oktyabrında Bakıda Pakistan malları, dekabrında əczaçılıq məhsulları sərgisi təşkil olunub. Bundan sonra iki ölkədən nazirlər və biznes dairələri səviyyəsində çoxsaylı səfərlər reallaşdırılıb. 2023-cü ilin iyulunda Pakistan Baş naziri Məhəmməd Şəhbaz Şərifin iştirakı ilə Lahorda “Azərbaycan Respublikası” “SOCAR Trading” şirkəti ilə Pakistan “LNG Limited” şirkəti arasında LNG yüklərinin alqı-satqısı haqqında Çərçivə Müqaviləsi”nin imzalanma mərasimi keçirilib.

Ötən il iki ölkə arasında ticarət dövriyyəsinin həcmi 27 milyon ABŞ dolları təşkil edib, Pakistan tərəfi Azərbaycan şirkətlərinin bu ölkəyə sərmayə qoymasında çox maraqlıdır. Hazırda Azərbaycanda 3600-dən çox Pakistan şirkəti qeydiyyatda alınıb və onlar sənaye, kənd təsərrüfatı, tikinti, ticarət, nəqliyyat və xidmət sahələrində aktiv fəaliyyət göstərir. Pakistan şirkətləri işğaldan azad edilmiş ərazilərdə yenidənqurma və bərpa işlərində iştirak üçün də müraciət ediblər. Azərbaycan Pakistan ilə iqtisadi-ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsinə vacib hesab edir. Prezident İlham Əliyevin tapşırığı ilə, Pakistandan idxal olunan düyü məhsullarının idxal rüsumu birtərəfli güzəşt tətbiq edilməklə 2027-ci il dekabrın 31-dək 15 faizdən 0 faizə endirilib.

Azərbaycanla Pakistanın iqtisadi əməkdaşlığı üçün digər sahə isə nəqliyyat bağlantılarıdır. Belə ki, iki ölkə həm Orta Dohliq, həm Şimal-Cənub, həm də Şərq - Qərb dəhlizlərində əməkdaşlıq imkanlarına malikdir. Ötən ilin sentabrında AZAL Bakıdan Lahora, noyabrda isə İslamabada və əks istiqamətdə birbaşa uçuşlara başlayıb. 2023-cü ildə iki ölkə arasında avtomobil yolları ilə tranzit qarqo daşımalarının həcmi 33 min ton olub və bu rəqəm əvvəlki dövr ilə müqayisədə 53 faiz artım deməkdir.

Humanitar sahədə əməkdaşlığın genişlənməsinə Heydər Əliyev Fondunun mühüm töhfələri var. İki dost ölkənin sıx əməkdaşlıq etdiyi istiqamətlərdən biri humanitar sahədir. İndiyədək Azərbaycan və Pakistanın elm və təhsil müəssisələri arasında sıx əlaqələr qurulub. Azərbaycan Hökuməti Pakistanda fəvqəladə halların yaratdığı fəlakətlərin nəticələrinin aradan qaldırılması məqsədilə dost ölkəyə 9 milyon ABŞ dollarından çox yardım edib.

Fransanın “Frankofoniya” layihəsi nəyə xidmət edir?

İcma: Ermənistan və Fransa beynəlxalq hüquqazidd siyasətləri üçün
Beynəlxalq Frankofoniya Təşkilatından sui-istifadə edir

Müəyyən beynəlxalq dairələr Azərbaycanı qarşı qərəzli kampaniyaları davam etdirir. Xüsusilə, Azərbaycanın öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa etməsindən sonra bu istiqamətdə “fəallıq” artır. İş burasındadır ki, beynəlxalq hüquqdan və insan haqlarından danışan dairələr bəzən bu amilləri görməzdən gəlirlər. Bu da ikili standartların bariz nümunəsidir. Belə mövqə sərgiləyən qurumlardan biri də Beynəlxalq Frankofoniya Təşkilatıdır.

Mediada yayılan məlumatlara görə, bugünlərdə Beynəlxalq Frankofoniya Təşkilatının Parlament Assambleyası Azərbaycanı “etnik təmizləmədə” ittiham edən qətnamə qəbul edib. Əlbəttə, təşkilatın bu qətnaməsi tamamilə həqiqətdən uzaq və yalandır. Bu təşkilatın Fransanın himayəsində olduğunu nəzərə alsaq, ölkəmizə qarşı qərəzi anlaşılandır. Çünki Fransa hər zaman işğalçı Ermənistanı dəstəkləyib və bu gün də onun yanındadır. Qeyd edək ki, bu təsisat “fransız dilinin birlişdirdiyi ölkələr arasında əlaqələndirmə

nin təşkil məqsədilə yaradılan institusional mexanizmdir”. Amma yaranıxdan hədəfi fransız dilinin, mədəni müxtəlifliyin populyarlaşdırılması, peşəkar kadrların hazırlanması, ali təhsil və elmi araşdırmaların dəyişdirilməsi olsa da, 2005-ci ildən, bilavasitə Fransanın təşəbbüsü ilə “əməkdaşlıq istiqamətləri”nin sayı artırılıb. Rəsmi statistika-yə görə, Ermənistan məktəblərinin, orta ixtisas və ali təhsil müəssisələrinin 76 faizində ingilis, 14 faizində fransız, 10 faizində isə alman dili tədris olunur. Parisin “erməni sevgisi” o qədər yüksəkdir ki, Ermənistanı bu təşkilata qəbul etməklə kifayətlənməyib, hətta 2018-ci ilin oktyabr ayında Beynəlxalq Frankofoniya Təşkilatının 17-ci zirvə görüşü ləvəyində keçirilib. Təşkilatın nizamnaməsinə əsasən, dövlətləri bu təşkilat çərçivəsində birləşdirən əsas amil fransız dili və fransız mədəniyyətinə yaxınlıq olsa da, guya dünyada sülhün və əmin-amanlığın, insan hüquq və azadlıqlarının təşviq edilməsi arzusu da BFT-nin missiyanı və fəaliyyətinin əsas prinsiplərini təşkil edir. Elə əsl problem də buradan başlanır. BFT-nin növbəti zirvə görüşünün başqa bir ölkənin beynəlxalq müstəvidə tanınmış sərhədlərini pozmuş, minlərlə günahsız insanı qətlə yetirmiş bir dövlətin ərazisində keçirilməsi təşkilatın təbliğ etdiyi dəyərlər və prinsiplərlə açıq-aşkar ciddi ziddiyyət təşkil edirdi. Axı soyqırımı törətmiş, təcavüzkar, terrorçu bir dövlətə bu təşkilata üzv olan digər dövlətləri bir-biri ilə hansı “orta qardaşlar” yaxınlaşdırır, bağlaya bilər? Digər dövlətin 20 faiz ərazisini otuz ilə yaxın işğal altında saxlayan, Xocalı qətləminin törədən Ermənistanla dünyada sülhün və əmin-amanlığın, insan hüquq və azadlıqlarının təşviq edilməsi missiyanı üzərinə götürən Beynəlxalq Frankofoniya Təşkilatının sammitinin keçirilməsi qərarının özü riyakarlığın bariz nümunəsi idi. Azərbaycan özünün ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa etdikdən sonra isə Fransa və Ermənistan bu platforma çərçivəsində ölkəmizə qarşı kampaniyaları gücləndirməyə çalışır. Beynəlxalq Frankofoniya Təşkilatının Parlament Assambleyasının qəbul etdiyi məlum sənəd də bunun barzi göstəricisidir.

Yeri gəlmişkən, Qərbi Azərbaycan İcması sözlükdən qərəzli və böhtan xarakterli sənədin qəbulunu pisləyib. İcmadan bildirilib ki, Ermənistan və Fransa beynəlxalq hüquqazidd

siyasətləri üçün Beynəlxalq Frankofoniya Təşkilatından sui-istifadə etməkdə davam edirlər: “Ermənistanın bir tərəfdən sülhdən, sülh müqaviləsindən danışıb, o biri tərəfdən Azərbaycana qarşı belə pozuculuq əməlləri ilə məşğul olması bir sıra suallar doğurur”. Qərbi Azərbaycan İcması əsas missiyanı mədəniyyət sahəsində qarşılıqlı anlaşmanın təşviqinə xidmət etmək olan Beynəlxalq Frankofoniya Təşkilatından bəzi dairələrin siyasi gündəliyi üçün sui-istifadə edilməsinə yol verməməyə çağırıb.

Ümumiyyətlə, Fransa və Ermənistan bu platformada daim ölkəmizə qarşı istifadə etməyə çalışsalar da, buna nail olmayıblar. Məsələn, 2022-ci ilin noyabrında Beynəlxalq Frankofoniya Təşkilatının Tunisin Cerba şəhərində keçirilən sammitində Fransanın birbaşa dəstəyi ilə Zirvə Görüşünün yekun sənədləri olan Cerba Bəyannaməsinin və Frankofoniya ərazisində böhran vəziyyətlərinə həsr olunmuş qətnamə layihəsinin ilkin mətnlərinə Azərbaycan əleyhinə birtərəfli, qərəzli və təhriflərə dolu ifadələr daxil edilərək, üzv dövlətlərin müzakirəsinə təqdim olunub. Lakin sənəd layihələrinin müzakirəsi mərhələsində bir neçə üzv dövlətin müdaxiləsi nəticəsində ölkəmizə qarşı sözlükdən ifadələr mətnlərdən çıxarılaraq, layihələrdə Azərbay-

canı birbaşa hədəf alan hər hansı ifadənin daxil edilməsi imkan verilməyib. S

Mərkəzi Asiya ölkələrindən Azərbaycan vasitəsilə Avropaya elektrik enerjisinin ixracı imkanları nəzərdən keçirilib

Azərbaycan və Özbəkistan arasında strateji tərəfdaşlıq münasibətlərinin son illərdə inkişafı yüksələn təpəyə davam etməkdədir və hər iki ölkənin dövlət başçıları arasında qarşılıqlı səfərləri və imzalanan sənədlər, hökumət nümayəndə heyətlərinin görüşləri, biznes-forumların keçirilməsi iqtisadi həmrəyliyi daha da dərinləşdirməkdədir. Hər iki ölkə iqtisadi platformada ortaq maraqlara xidmət edən təşəbbüslər və əməkdaşlıq formatını da əsas gündəliyə çevirib və regionda yeni yaradılan enerji-kommunikasiya, nəqliyyat xətlərində birgə təmsil olunmaq iradələrini nümayiş etdirməkdədir.

Azərbaycan və Özbəkistan beynəlxalq təşkilatlar, o cümlədən BMT, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Türk Dövlətləri Təşkilatı, Avrasiya Tərəfdaşlıq Şurası, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Beynəlxalq Türk Akademiyası, Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondu, TÜRKPA, TÜRKSOY kimi beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində fəal əməkdaşlıq edir və bir-birinə qarşılıqlı dəstək verir. Hər iki ölkə Şərq-Qərb Beynəlxalq Transxəzər Nəqliyyat Marşrutu çərçivəsində əməkdaşlıq edir.

Bu günlərdə iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbərovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin Özbəkistana işgüzar səfəri zamanı iqtisadi sahədə birgə fəaliyyətin genişləndirilməsi məqsədilə yeni imkanlar nəzərdən keçirilib. Görüşdə ölkələrimiz arasında müxtəlif

Iqtisadi əməkdaşlığın yeni formatı...

iqtisadi istiqamətlər üzrə yeni imkanlar nəzərdən keçirilib, bu məqsədlə birgə təşəbbüslərin artırılmasının önəmi qeyd olunub. Tərəflər sənaye, kənd təsərrüfatı, enerji, o cümlədən bərpaulunan enerji, həmçinin karbon-suzlaşma sahələrində əməkdaşlıq məsələlərini müzakirə ediblər.

Özbəkistan Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası arasında əməkdaşlıq üzrə birgə hökumətlərarası komissiyanın keçirilən 13-cü iclasında da ikitərəfli iqtisadi-ticarəti imkanların artırılması, qarşılıqlı investisiya qoyuluşlarının təşviqi, nəqliyyat-kommunikasiya dəhlizlərində birgə iştirakçılıq və digər məsələlərə toxunub. Tərəflər mpvcdə ömtəd döviyyəsinə artırmaq üçün əlavə ticari stimulla rının tətbiqini vacib hesab etdiklərini diqqətə çatdırıb. 2023-cü ildə Azərbaycanla Özbəkistan arasında ticarət döviyyəsinin həcmi 180 milyon dollara yaxın olub, 2024-cü ilin 5 ayında isə bu göstərici təqribən 70 milyon dollara təşkil edib. Halbuki bu potensialı ən azı 3-4 dəfə artırmaq mümkündür.

Şuşada keçirilən Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) Dövlət başçıları qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə Özbəkistanın ölkəmizlə birgə iqtisadi layihə və proqramlarda təmsil olunma potensialı bir daha böyün edildiyi və iki qardaş ölkənin zəngin təbii resursları bu əlaqələrin daha çox səfərbər edilməsini aktuallaşdırır. Eyni zamanda, Şuşada imzalanan Qarabağ Bəyannaməsinə imza atan ölkələrdən biri kimi Özbəkistan türk dövlətlərinin vahid iqtisadi blokda birləşməsinə məqam və niyyəti açıq əks etdirib. Qardaş ölkələr birgə investisiyaların artırılması üçün biznes icmaları və dövlətlərarası İnvestisiya Fondunun im-

kanlarının da yüksəldilməsinə çalışır. Bu məqsədlə sənaye, ticarət, nəqliyyat, tikinti, kənd təsərrüfatı və xidmət sahələri üzrə fəaliyyət göstərən şirkətlərin vahid sərmayə proqramlarına cəlb edilməsi istisna olunmur. Eyni zamanda, hər iki ölkədə çalışan biznes icmasının sayının artırılması da təklif olunur. Hazırda Azərbaycanda 90-dan çox Özbəkistan şirkəti qeydiyyatdan keçib və onlar sənayedə birgə investisiya qoyuluşunda uğurlu əməkdaşlıq nümunələri yaradıb. Hacıqabul Sənaye Parkında birgə layihə çərçivəsində avtomobil istehsal edilir. Bu il iyulun 1-nə olan məlumata görə, əməkdaşlıq çərçivəsində 5300-dən çox "Chevrolet" avtomobili istehsal edilib. Bundan başqa, birgə pikap, yük maşını və avtobus istehsalı həyata keçirilib.

Azərbaycanda pambıqçılıq və ipəkçilik klasterlərinin yaradılması istiqamətində uğurlu işbirliyi davam etdirilir. Regionlararası forumlar bu sahədə, eləcə də mədəni əlaqələrin daha da genişlənməsinə töhfə verir. Azərbaycan və Özbəkistanın nəqliyyat-tranzit sahəsində də böyük potensialı var.

İkitərəfli əməkdaşlığın digər perspektivli sahəsi enerji sektorudur. İki ölkənin şirkətləri - SOCAR və "Uzbekneftegaz" ASC Azərbaycan və Özbəkistanda neft yataqlarının birgə işlənməsi, neft-qaz sektorunda layihələrin həyata keçirilməsi və digər sahələrdə əməkdaşlıq edirlər. Gələcəkdə Mərkəzi Asiya ölkələrindən Azərbaycan vasitəsilə Avropaya elektrik enerjisinin ixracı imkanları nəzərdən keçirilir. Azərbaycan ırı elektrik enerjisi istehsalçısı və ixracatçısı kimi öz ərazisində elektrik enerjisinin tranziti üçün geniş imkanlar açır. 2024-cü ilin mayında imzalanmış Azərbaycan, Özbəkistan və Qazaxıstanın enerji sis-

temlərinin birləşdirilməsinə dair Əməkdaşlıq Memorandumu bu sahədə səmərəli və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın göstəricisidir. Mərkəzi Asiya, Qafqaz, Arahq və Qara dənizi birləşdirən nəqliyyat dəhlizlərində əsas coğrafi hüddüdlərdən biri kimi Özbəkistan yer tutur. Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizində (Orta Dəhliz) Özbəkistan faktiki olaraq yer almaqdadır. Hazırda Qazaxıstan və digər türk dövlətləri bu qovşaqda sıx birləşmək niyyətlərini bəyan edib.

Özbəkistan və Azərbaycan arasında əlaqələrin digər mühüm şəxəsi "yaşıl enerji" dəhlizində əməkdaşlıqdır. Cari il mayın 1-də Daşkənddə keçirilən görüşdə Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistan hökumətləri tərəfindən "Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistanın enerji sistemlərinin qarşılıqlı əlaqəsi üzrə Əməkdaşlıq Memorandumu" imzalanıb. Sənədə əsasən, enerji səmərəliliyinin artırılması, "yaşıl" iqtisadiyyatın artımını stimullaşdıran inteqrasiya olunmuş regional şəbəkənin yaradılması nəzərdə tutulur ki, bu da gələcəkdə Orta Asiya-Xəzr-Avropa "yaşıl dəhliz"inin yaradılmasına səbəb olacaq. Azərbaycanın bərpə olunan enerji mənbələri üzrə proqnozlaşdırılan kifayət qədər ümidvericidir. Xə-

zərdə və azad edilmiş ərazilərdə böyük potensiallar var. Təkcə Xəzər dənizində külək sayəsində enerji istehsalı üçün təxminən 157 QvT güc vardır. Özbəkistanda da geniş çöllərdə günəş enerjisi üçün resurslar xeyli böyükdür. Azərbaycan bərpə olunan enerji mənbələrinin ölkənin enerji balansındakı payını 2026-cı ilədək 24 faizə, 2028-ci ilə qədər isə 30 faizə çatdırmağı planlaşdırır.

Özbəkistan Qarabağ və Şərqi Zəngəzürdə aparılan yenidənqurma işlərində də yaxından iştirak edir, Füzulidə özbək hökumətinin maliyyə dəstəyi ilə ilk məktəb inşa edilib, hazırda Özbəkistan işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə aparılan bərpə-quruculuq işlərinə töhfə verməyə hazırlaşır. Məhz bu və digər amillər Azərbaycan ilə müxtəlif ölkələr arasında ikitərəfli əlaqələrin sürətli inkişafına təkan verir. Azərbaycanın xarici siyasətində Mərkəzi Asiya ölkələri, həmçinin Özbəkistan ilə münasibətlərin inkişafı mühüm yer tutur. Beləliklə, Azərbaycan və Özbəkistan arasında yeni siyasi-iqtisadi münasibətlərin strateji müttəfiqlik səviyyəsinə qalxması əlaqələrin dinamizmasını daha da artırması olacaq.

ELBRUS CƏFƏRLİ

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Məqalə "Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi"nin maliyyə dəstəyi ilə "Fikir, söz və məlumat azadlığının, plüralizmin inkişaf etdirilməsi" istiqaməti üzrə hazırlanmışdır

Y.SAHİB

Təsdiqini tapmayan, yanlış və heç bir əsası olmayan informasiyaların mediada yayılması hər zaman jurnalistikada arzu edilməz hallardan biri olub. Bəzi məqamlarda, xüsusilə gündəmdə olan hansısa bir mövzu ilə bağlı yanlış xəbərlər tirajlanır. Hətta bu kimi hallar kütləvi xarakterə də daşıya bilər. Belə ki, bir çox media resursları, xəbər saytları informasiyanın həqiqəti əks etdirib-etdirmədiyini araşdırmadan digər saytlara istinad edərək həmin xəbəri yayırlar.

Yanlış məlumatlar! Dezinformasiyaların yayılma səbəbi və çıxış yolları...

Təəssüf ki, əksər hallarda belə mənzərənin yaranmasında əsas məqsəd daha çox oxucu qazanmaq, IP əldə etməkdir. Lakin təsdiqini tapmayan, qısa müddətlik sos-səda yaradan bu kimi xəbərlərin sayı çoxalsada, dezinformasiyalar oxucularla xoş düşüncə formalaşdırmır.

İnsanlara psixoloji təsir göstərir...

Mövzu barədə "Yeni Azərbaycan" a danışan filologiya elmləri doktoru, Bakı Dövlət Universitetinin Jurnalistika fakültəsinin dekani Vüqar Zifəroğlu da təsdiqini tapmayan xəbərlərin mediada dərc olunmasını arzuolunmaz hal kimi qiymətləndirib: "Dezinformasiyanın verilməsi bəzi hallarda təxribatların, propaqandaların yayılmasını genişləndirə bilər. Bu kimi xəbərlər hər hansı bir hadisə baş verdikdə zəncirvari hal almağa başlayır, günü-gündən sayıları daha da artır. Dezinformasiyalar insanlara psixoloji təsir göstərir və onlar bu xəbərlərlə daha çox maraqlanmağa başlayırlar".

Jurnalistika aləminin "virus" u

V.Zifəroğlu qeyd edib ki, dezinformasiyaların yayılmasının digər səbəbi bəzi KİV-lərin qabağa düşmək istəməsi

cəhdi və daha tez informasiya verməsi ilə bağlıdır: "Əsas səbəb KİV-lərin informasiya çatışmazlığından qaynaqlanır və onlar da sensasiya yaratmaq istəyi ilə çıxış edirlər. Cəmiyyətdə informasiya vermək adı ilə belə məlumatlar, yəni dezinformasiyalar ötürülür və bu "virus" gələcəkdə qəbul olunacaq reaksiyanı müəyyənləşdirməyə kömək edir".

Əsas səbəb xəbərin faktlarla işlənməməsidir

Bakı Dövlət Universitetinin Milli mətbuat tarixi kafedrasının müdiri, professor Cahangir Məmmədli də dezinformasiyaların yayılmasını jurnalistika üçün çox ciddi nöqsan hesab edir: "Çünki jurnal xəbər hazırlayanda faktlara əsaslanmalıdır, hər hansı insanın dediyi sözə yox. Həmin faktlar da mənbələrdə öz təsdiqini tapmalıdır. Bundan sonra məlumat cəmiyyətə ötürülməlidir. Amma çox əfsuslar olsun ki, ölkəmizdə informasiya almaqda çox böyük çətinliklər var. Çünki informasiyanı verməli olan adamlar, qurumlar bu informasiyanı jurnalistlərə vermirlər.

Hansısa bir informasiyanı almağın üsulları var. Bəzən jurnalistlər informasiyanı dəqiqləşdirib onu daha çox genişləndirə bilmirlər. Nəticədə isə faktlara söykənməyən yazılar meydana çıxır ki, bu da sonda dezinformasiya yaradır. Dezinformasiyanın yaranmasında əsas səbəb jurnalistlərin faktlar əsasında işləməməsidir. Nəticədə onların sayı o qədər artır ki, artıq cəmiyyətin, ümumilikdə, mətbuata inamı azalır".

Nə etməli?

Belə informasiyaların qarşısını almaq məsələsinə gəlincə, C.Məmmədli dezinformasiyaların qarşısına hər hansı bir səddin çəkilməsini mümkün deyil sayır: "Yalan xəbərlər, şayiələr ordu deyil ki,

qarşısına sədd qoyasan. Dezinformasiyanı müşayiət etmək və onu mövcud situasiyada dəyişmək lazımdır. Şayiələrin yayılmasının qarşısını cəmiyyətə düzgün və bol informasiya verməklə almaq olar. Jurnalistlər üçün, eləcə də informasiya almaq istəyən cəmiyyət üzvləri üçün lazımı şərait yaradılmalıdır ki, dezinformasiya xəbərlər yayılsın".

Yalan xəbərlərin qarşısının alınmasında cəmiyyətin də daha aktiv olmasını məsləhət görən professor yaxşını pisdən seçməyi vacib sayır: "Cəmiyyət yaxşılara qiymətləndirərsə, pislərə qarşı çıxarsa, onları qınaq obyektinə çevirərsə, belə dezinformasiya yayan KİV-lər cəmiyyət içərisində özlərinə yer tapmayıb, yox olacaqlar".

Bütün dünyada problemidir...

Professor dünyanın ən aparıcı informasiya agentliklərinin də dezinformasiyalardan istifadə etdiyini diqqətə çatdırıb: "Əsasən də müharibə və ekstremal şəraitdə dezinformasiyalardan daha geniş istifadə olunur. Bu cür şəraitdə hər bir ölkə öz keyirinə olan dezinformasiyalara əl atır. Müəyyən məqsədlə şəkildə dezinformasiyalar var və həmişə də olacaq. Ölkədə baş verən hər hansı hadisə ilə bağlı mənbəyi məlum olmayan informasiyalar jurnalistlərə verilir və onlarda bu xəbərləri cəmiyyətə ötürürlər. Amma belə xəbərlərin yayılması yolverilməzdir. Peşəkar jurnalistlər bu cür hallara yol verməməlidir, ən azından jurnalistika qaydalarına əməl etməlidirlər".

Pezeşkian ilk mesajlarını verdi Yeni prezident inaqurasiyadan əvvəl dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərini müəyyənləşdirib

İran bölgəyə yönəlik siyasətində hansı korrektələri edə bilər?

Bir sıra siyasətçilərin fikrincə, İranın yaxın gələcək üçün regional əməkdaşlıqda iştirak formatı dəyişməyəcək və bölgə ölkələri ilə perspektiv əlaqələrində yeni xəttin müşahidə olunması ehtimalı aşağıdır. Burada müəyyən xırda istisnalar qeyd olunsada, əsas məhiyyət etibarilə dövlət siyasətinin ana xəttinin dəyişməz olaraq qalacağı daha inandırıcıdır. Ermənistanın baş naziri Paşinyanla danışıq zamanı Pezeşkian bildirib ki, İran bütün ölkələrin ərazi bütövlüyünə hörmətlə yanaşır, ancaq biz beynəlxalq sərhədlərdə istənilən dəyişiklikdən əleyhinəyik. Diqqət yetirəndə, bu mövqenin dövlətin illərdi söylədiyi ənənəvi xəttəndən kənarda olmadığını görürük - İran bütün rəsmi sənədlərində Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıdığını bəyan edib. Sadəcə olaraq, bu dövlətin bir çox rəsmilərinin (xüsusilə Ermənistanla əlaqələrinin) açıqlamaları iki ölkənin münasibətlərinin ruhu ilə ziddiyyət təşkil edir. Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sərhədlərin müəyyənləşməsinə gəldikdə isə ölkəmiz bu prosesin beynəlxalq hüquq məstəvisində həllinin tərəfdarı kimi çıxış edir.

O başqa məsələdir ki, "islahatçı" qanadın təmsilçisi kimi təqdim edilən Pezeşkianın yeni situasiyada İranın, eləcə də bütövlükdə, regionun maraqlarına uyğun davranışlarının bəhəli olmaq ehtimalı da var. Burada

əsas məsələlərdən biri Azərbaycanla ikitərəfli razılaşmaların icrasının davam etdirilməsidir ki, hər iki dövlət bu məsələdə eyni mövqedən çıxış edir. Prezident İlham Əliyev ilə telefon danışığında İran Prezidenti gələcəkdə də ölkələrimiz arasında münasibətlərin bütün sahələrdə inkişaf etdirilməsi üçün səylərini əsirgəməyəcəyini deyib. İki dövlət başçısının qarşılıqlı rəsmi səfər dəvəti isə münasibətlərin yeni səviyyəsi ilə bağlı fikirləri daha da gücləndirir.

Digər bir əsas məsələ isə İranın ərəb dünyası ilə bağlı mövqeyində müsbətə doğru ştrixlərin ortaya qoyulmasıdır. Bu əlaqələrin iqtisadi tərəflərindən daha çox siyasi kontekstlərdə diqqəti cəlb edir. O baxımdan ki, həm də Fələstin məsələsində qaynaqlanan bu "lokal siyasi qarşıdurmalar" artıq azıncı fəzaya qədər qoyub - bir neçə ildir ki, İranın ərəb ölkələri ilə münasibətlərindən yeni

Tehranın Qüds siyasəti - dəyişiklik gözlənilmir...

İran prezidentinin inaqurasiyadan öncə səsləndirdiyi önəmli mesajlardan biri də dünyanın maraqlı izlədiyi İsrail-Fələstin qarşıdurmasında Tehranın tutduğu mövqedir. Pezeşkian HƏMAS (Fələstin İslami Müqavimət Hərəkatı) Siyasi Bürosunun rəhbəri İsmayıl Haniyoyə təbrikinə təşəkkür məktubunda bu məqama aydınlıq gətirir - bildirir ki, İran İslam Respublikası məzlum Fələstin xalqına bütün istəkləri reallaşana, hüquqları bərpə olunana, Qüds azad ediləndəkə hərtərəfli dəstəyini davam etdirəcək.

Bu məsələnin maraqlı doğurmasına bir sıra səbəblər var - bu ilin aprelində

nasibətləri bərpə etmək və təhlükəsizliyi koordinasiya etmək üçün İran-Misir komitəsinin yaradılması barədə razılığa gəlməşdilər. Hətta bu yaxınlığın bütün regionda, xüsusən də Fələstinə baş verən proseslərə böyük təsir göstərəcəyinə ümid bəslənirdi.

Eyni fikirləri İranın Səudiyyə Ərəbistanı ilə münasibətlərinə də şamil etmək olar. O baxımdan ki, bu münasibətlərin tənzimlə-

İran İslam İnqilabı Keşikçiləri Korpusu (SEPAH) qanadlı və ballistik raketləri ilə "Doğru və əməliyyat" kod adı altında İsrailə hücum etmişdi. Sonradan bu hücumun geniş müstəvili müharibəyə çevrilməsinin qarşısını almaq və sabitlik bərpə edilsə də, münasibətlərdəki gərginlik söngiməmişdi. Bəlli məsələdir ki, bütün dünya Qüdsdə baş verənlərin beynəlxalq hüquq və ədalət məstəvisində həllinin tərəfdarı kimi çıxış edir. Azərbaycan və Türkiyənin, eləcə də Mərkəzi Asiya ölkələrinin bir çoxunun imzaladığı Qarabağ bəyannaməsində də bu məsələyə toxunulur - Qəzzada baş vermiş humanitar fəlakət vəziyyətinə görə dərin narahatlığını ifadə edilir və mülki əhalinin seçimsiz hədəfə alınması qınanılır; dərhal və daimi atəşkəsin təmin edilməsinə, Qəzzaya maneəsiz humanitar yardı-

Ərəb dünyasına münasibət - Xatəminin yolunu davam etdirəcəkmi?

məsi birbaşa Çinin xidmətidir. Məhz Çinin vasitəçiliyi ilə ikitərəfli danışıqlar baş tutub - Pekində keçirilən danışıqlarda qəbul edilən qərarlara əsasən, isə iki ölkənin səfirlikləri yenidən açıldı. Burada ən maraqlı detal isə Çində əldə olunan razılıqda İran ilə Səudiyyə Ərəbistanı arasında 2001-ci ildə imzalanan təhlükəsizlik sazişinin, 1998-ci ildə imzalanan iqtisadiyyat başda olmaqla təhsil, mədəniyyət, texnologiya və səhiyyə kimi bir çox sahələri əhatə edən əməkdaşlıq müqaviləsinin yenidən aktivləşdirilməsi olmuşdu. Nəzərə alınmalıdır ki, hər iki sənəd İranın

min göstərilməsinə, eləcə də beynəlxalq hüquqa, o cümlədən BMT Təhlükəsizlik Şurasının müvafiq qətnamələrinə tam riayət edilməsinə; daha sonra İsrail-Fələstin münasibətinin iki dövlətli həll əsasında ədalətli və uzunmüddətli həllinə çağırış səsləndirilib. Beləliklə, məsələnin dinc və ədalətli həlli bütün regionun arzusudur. Sühl uğrunda hər kəs çalışır - sadəcə olaraq, bu çalışmaları nəticə verməsi üçün məsələyə yanaşmalarda yenilənmə gözlənilirmi, əsas məsələ bundan ibarətdir.

Bu məsələ ilə bağlı fikirlərini bölüşən siyasi analitiklər İranın Yaxın Şərqlə bağlı siyasətini gələcəkdə dəyişib bilmə ehtimalını aşağı sayır - HƏMAS, "Hizbullah", "Hədsi-şəbi", "Fatimiyyun" və İnqilab Keşikçiləri Qvardiyasının (Sepah) Qüds qolunun xaricdəki fəaliyyətinin dayandırılması ilə bağlı prezidentin səlahiyyətlərinin olmaması burada əsas rol oynayır.

keçmiş islahatçı Prezidenti Məhəmməd Xatəminin prezidentliyi dövründə (1997-2005) imzalanmışdı. Yeni Prezident Pezeşkian isə Xatəmi ilə yaxın münasibətlərə malikdir - Xatəminin prezidentliyi dövründə Pezeşkian səhiyyə naziri vəzifəsini tutub. Son seçkilərdə isə Xatəmi Pezeşkianın namizədliyini sona qədər müdafiə etmişdi. Deməli ki, Pezeşkian özünün sələfi və yaxın saydığı Xatəminin ərəb dünyası ilə əlaqələri daha da möhkəmləndirmək siyasətini davam etdirə bilər.

S.İSMAYILZADƏ

Yük ağır, yol da yoxuş - Abbas Səhhət olmaq

XX əsrin əvvəlində yaranmış ədəbiyyat mədəniyyəti milli kimlik, milli mənlilik ovaqtının aşılannması baxımından xüsusi önəm kəsb edir və bütün dövrlər üçün görk edilə bi-cök səviyyədə ona üz tutulmasına layiqdir. Məməvi səfərbərlik ruhunun dərçəldilməsinə, ümumxalq ruhunun hürriyət məramı ətrafında birləşdirilməsində XX əsrin əvvəllərinin milli özünüdərk, milli istiqlal ideali ilə yəğrulmuş poeziyasının xidməti əvəzsiz olmuşdur. Bu dövrdə poeziyada və nəsrdə təərənnüm və milli özünüdərkədən doğan milli ləyaqət və şəərəfin vəsfı digər mövzu və problemləri kölgədə qoymuşdur. Milli triadamızın banisi Əli bəy Hüseynzadənin böyük yurd sevgisinin təzahürü kimi gərçəklaşən və ədəbiyyatımıza ilk Vətən şeiri kimi daxil olan "Hali-vətən" nümunəsindən tutmuş "*Ey vətən, ey pəriyi-vicdanımı/ Səni sevmək deyilmi inanım*" kimi - Hədinin Vətəni səvməyin düstürünü yaradan misralarına qədər ucuz-bucaqsız sevgi, sonsuzluq işarəsi...

Vətəne başlənən müqəddəs sevginin memarları arasında dəyənəmə bir şəirin də haqqı çatır: Abbas Səhhət! "*Vətənin neməti nisyan olmaz/ Naxaləflər ona qurban olmaz*". Bu şeirin 115 yaşı var və 115 ildir ki, yetişən yeni nəsillərin vətənlə bağlı ən munis duyğularının formalaşmasında arbitr rolunu oynamaqdadır. "Azərbaycanda hər kəsin təkə ruhunda deyil, həm də qanında bir parça "Vətən" şeiri vardır. "Südüddür, kim dolanıb qanıml olub...". "Vətən" şeiri ilk dəfə Mahmudbəyovla Səhhətin bir yerdə hazırladıqları "Yeni məktəb" ("Üçüncü il") dərsliyində çap olunub. Kitab üçüncü sinif şagirdlərinin dərsl kitabı idi. Bir az əvvəl, "İkinci il" kitabında dərs olunmuş uşaq şeirlərinə görə Əli bəy Hüseynzadə Abbas Səhhətin dilini tənqid etmişdi. "Üçüncü il" kitabında isə artıq Səhhət təşhih olunmuş, işləmiş bir dillə "Vətən" şeirini yazmış. Azərbaycanı həm də Səhhətin "Vətən" şeiri yaradı" (Azər Turan).

Abbas Səhhət haqqında ilk mötəbər fikri ötən əsrin əvvəllərində Hüseyn Minasazovdan oxuyuruq, fəqət ilk konseptual, monoqrafik tənqidiq kontekstində qiyməti Kamal Talibzadə verib. Alimin yazdığı "Abbas Səhhət" monoqrafiyasını "Romantizmin Abbas Səhhət yaddaşı"nın bərpası naminə atılan ilk addım hesab etmək olar. Tənqidiq əsərinin fundamentallığı, pozitiv xarakteri və özəlliyi də məhz bu cür yanaşma metodunun dominantlığı ilə şərtlənir. Abbas Səhhətin həyat və yaradıcılıq yolunu, onun məram-məslek çalışmaları kompleks şəkildə tənqidiqatə cəlb edən müəllif bir gərçəkliyi qətiyyətlə və birmənalı şəkildə böyan edə bilmişdir: "...şairin yaradıcılıq metodu hər şeydən əvvəl romantizmin ideya-bədii xüsusiyyətləri ilə səsləşir". Bu o zaman idi ki, romantizm haqqında baş alıb gedən mübahisələrdə "heqiqət" daha çox yad ideologiyaya işləyir, şəxsiyyətlər və onların təmsil olunduqları cərəyan və üslublar deformasiyaya məruz qalaraq xalis, təbii nətərsindən məhrum formada tənqid olunurdu. Kamal Talibzadənin monoqrafiyası isə artıq ortodoks marksist təlimlərinin davamı olmayıb, nisbətən sərbəst sənət hadisəsi kimi təzahür etmişdir. Ümumiyyətlə, Abbas Səhhət Kamal Talibzadənin bütün yaradıcılığında iş-tirək edib. "Qorki və Azərbaycan" monoqrafiyasında Qorki - Abbas Səhhət ədəbi təsir qarşılıqlı baxımından, "XX əsr Azərbaycan tənqidi" monoqrafiyasında isə "yeni şeir" konsepsiyasının ideoloqlarından bir kimi.

Bəli, Abbas Səhhət də həmkarı Sabir kimi XX əsrin əvvəllərində "yeni şeir" i yaradanlardan idi. 1905-ci ildə "Yeni şeir necə olmalıdır" adlı məqaləsində bunu həm konsepsiya olaraq irəli sürür, həm də şeirləri təhsilində əyaniləşdirir: "Şeirin, sənətin qarşısında böyük ictimai vəzifələr durur. Odur ki, biz daha rəndə yazmamalıyıq, xalqın dərslərinə, ehtiyaclarına biganə qalmamalıyıq. Zəhmətə qatlaşmalı, çətinliklərdən çəkinmə-

məliyik".

Səhhət imzasını qoyduq hər şeydə tələq-qiyə, yeniliyə imza atmağa çalışırdı, "dəyişməkdir tələq-qiyənin əsası", - deyirdi. O, şeirlərində gərçişə, tələyə, həyata, dünyaya, cəmiyyətə, insana münasibətdə fərqli yaradıcılıq imkanları meydana qoyaraq özündən sonrakı bütün prosedə təsir göstərirdi. A.Səhhətin Sabir haqqında söylədiyi məşhər fikir var:

"Sabir köhnə şeirləri ilə yeni şeirləri arasında bir əsrlik qədər uçurum açdı ki, bir daha geri dönmə o uçurumdan atılmağa kimsədə cürət qalmadı". Bu fikri müəyyən mənada elə onun özünə də aidləmək olar. Xüsusilə, poemaları, uşaqları üçün yazdığı şeirləri ilə Abbas Səhhət də XX əsrin birinci yarısının şeir havasına yeni nəfəslə daxil oldu, bütün estetik iqlimi dəyişdi, poeziyanın ritmini, ahəngini, bədii mənəzərəsini, ovaqtını başqa səmtə yönəltməyə müvəffəq oldu. ***

XX əsrin əvvəllərində milli uşaq ədəbiyyatımızın və ictimai-bədii fikrin inkişafında əlverişli tarixi-mədəni mühit, maarifçilik, o cümlədən cədidizm hərəkatı, xalqların oyanıb öz varlıqlarını ifadə etmək əzmi ilə ortaya çıxması və s. mühüm rol oynamışdır. Milli uşaq ədəbiyyatının və dərsləklərinin formalaşdırılıb inkişaf etdirilməsi uğrunda başlanan hərəkat, ziyalılarımızın qarşılaşdıqları bütün mənəzlərə baxmayaraq, XIX əsrin sonları, XX əsrin əvvəllərində gətirdikə canlanmağa başladı. Bu işdə bir çox ədib, pədaqoq, maarif və mədəniyyət xadimləri ilə yanaşı Abbas Səhhət də müstəsna xidməti olmuşdur. Həmin dövrdə Azərbaycan uşaq ədəbiyyatına dair bədii tərcümələr ən çox Kərlöv təmsillərindən olmuşdur. Bu böyük sənətkarın təmsillərini dilimizə tərcümə edənlər arasında Səhhət də vardı. Diqqətləyiq haldır ki, milli uşaq ədəbiyyatımız, əsasən, bədii tərcümələrdən ibarət olmadı; bu sahədə kifayət qədər istedadlı, həm də pədaqoji mühitə və uşaq dünyasına yaxından bələd olan S.S.Qənişadə, A. Səhhət, A. Şaiq, M.Ə. Sabir, S.M. Axundov və digər müəlliflər fəallıq göstərdilər. Onların sayəsində klassik milli uşaq ədəbiyyatımız formalaşdı inkişaf etdi.

XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan uşaq ədəbiyyatının inkişafında 1906 və 1907-ci illərdə Bakıda keçirilən I və II müəllimlər qurultayları, onların qəbul etdikləri qərarlar və milli uşaq mətbuatımızın yaranması da mühüm rol oynadı. Həmin hadisələr uşaq ədəbiyyatı sahəsinə gənc və yeni istedadlı nümayəndələrin gəlməsinə səbəb oldu. Bələdlərinədən biri də gərçəkli pədaqoq Abbas Səhhət idi. İlk milli uşaq jurnalı olan "Dəbistan"ın nəşrini digər həmkarları: M.Ə. Sabir, S.S.Axundov, H.Zərdabi, S.M.Qənişadə, R.Əfəndizadə, F.Köçərli, N.Nərimanov, A.Şaiq, M.Mahmudbəyov, F.Ağazadə və b. kimi hərəratlə qarşılayan A.Səhhət burada "Fədayi-intibah yaxud əməli-vətənpərvərənə", "Qəzet nədir?" "Firdovsul-ətfal, yaxud cöcüləq bağçası", "Ana və oğul", "İt və kölgəsi", "Sərcə və Qırğı" və s. şeirlərini çap etdirmişdir.

"Dəbistan"dən sonra nəşrə başlanan ikinci uşaq jurnalımız "Rəhbər" də də A.Səhhət fəal çıxış etmişdir. O, "Dəvət", "Nidəyi - millət, yaxud əməli-vətənpərvərənə", "Təbliğ, yaxud kütəbəyilərvə cavab", "Nələyi - təhəyyür, yaxud millətə xitab" şeirlərini bu jurnalın səhifələrində oxucuların müəhəkiməsinə vermişdir.

A.Səhhətin "Rəhbər" jurnalında fəal iş-tirəkı onun öz həmyerlisi, gərçəkli müəllim və

pədaqoq, "Rəhbər"ın nəşir və redaktoru Mahmud bəy Mahmudbəyovla yaradıcılıq əməkdaşlığında yeni mərhələ açır. O, M.Mahmudbəyovla birgə 1909-cu ildə III sinif şagirdləri üçün nəzərdə tutulan "Yeni məktəb" dərslərini, 1914-cü ildə isə yenə M.Mahmudbəyovla birgə Ali ibtidai və ədədi məktəblərin şagirdlərinə məxsus "Türk ədəbiyyatına ilk qədəm" adlı müntəxəbat hazırlayıb çap etdirir. Bu o zaman idi ki, həmin illərdə Bakıda Əhməd Kamalın "Füyuzati-qiraət" (1909), Fərhad Ağazadənin "Ədəbiyyat məcmuəsi" (1912), R. Əfəndizadənin "Türk qiraəti" (1918), Abdulla Şaiqin "Gülzar" (1912), "Milli qiraət kitabı" (1919) və s. dərsləklərdə çoxlu şeir və nəsr nümunələri çap olunmuşdur. Belə dərsləklərin hazırlanmasında, rəyləşdirilməsində, oxu materiallarını seçilməsində və yerləşdirilməsində, onların məzmunca zənginləşdirilməsində, məktəblərə ayaq açmasında və istifadəsində Abbas Səhhətin özü də yaxından iştirak edirdi. 1906-cı ildə Bakıda keçirilən müəllimlərin birinci qurultayında tədris proqramı yazmaq üçün yaradılan komissiyanın tərkibində olan S. S. Axundov yazırdı: "Biz səs üsulu ilə əlifba tərtibinə başladıq. Bu vaxt ərəb əlifbasının səs üsluna uyğun gəlmədiyi bəlli oldu. Biz cəsarətlə bu əlifbanın islahına başladıq və bu əsasda əlifba kitabı düzəlttdik. İslahımızı və əlifba kitabımızı 1907-ci ildə çağırılan ikinci müəllimlər qurultayında təqdim etdik. Qurultay prinsip etibarilə guya bizim islahatımızla razılaşdı, lakin formal cəhətdən bunun üçün ümumi müəsləman qurultayının razılığı lazımdır, bəhanəsi ilə islahı rədd etdi". Buna baxmayaraq, onların hazırladıqları tədris proqramları əsasında bir neçə yeni dərslək hazırlandı: M. Mahmudbəyovun "Birinci il" (1907), onun başqa müəlliflərlə birlikdə yazdığı "İkinci il" (1908), Abbas Səhhətlə yazdığı "Yeni məktəb", Abdulla Şaiqin "Gülzar gözlüyü", "Gülzar" (1912), Fərhad Ağazadənin "Ədəbiyyat məcmuəsi" (1912) və s.

1908-ci ildə Bakıda nəşr edilmiş "İkinci il" dərsləyi ictimaiyyət arasında güclü əks-səda doğurdu. Ədəbiyyatşünas alim Nadir Vəlixanov yazır: "Bu dərslək Azərbaycan pədaqoji fikir tarixində yeni mütersəqqi hadisə olmuşdur. "İkinci il" in müəllifləri yenice oxuyub yazmağa başlayan azərbaycanlı balaların təlim-tərbiyəsinə aid fikirləri sadə, aydın dillə qələmə almağı qarşıya əsas məqsəd qoymuşdurlar. Məhz buna görə dərsləyin müəllifləri böyük şairimiz M.Ə. Sabirin, A. Səhhətin, A. Şaiqin uşaq tənqəklərünün asan qavraya bilməsinə uyğun, uşaq yaddaşında nəqs salan bəli, balaca oxucunun zövqünü oxşayan şeirlərdən də nümunə verirdilər".

A.Səhhət XX əsrin əvvəllərində uşaq ədəbiyyatının inkişafında müstəsna rolə olan "Məktəb" jurnalında da fəal iştirək etmiş, 1911-ci ildən 1915-ci ilədək bu jurnalın səhifələrində özünün orijinal və bədii-poetik tərcümə əsərlərini çap etdirmişdir. Bu sıraya şairin "İlk bahar", "İki uşaq", "Köç", "Ana və bala", "Bir məktəbdə imtahan", "Vətən" şeirləri, "Cəhalət səmərəsi, yaxud bir yetimin xoşbəxtliyi", "Cərrahlıq" adlı uşaq pyesləri, həmçinin rus şairləri Nikitindən tərcümə etdiyi "Uşaqıq xatirəti", Puşkindən tərcümə etdiyi "Qış" şerləri daxildir.

Bütün əməl dostları kimi, Abbas Səhhətin də nigarən olduğu əsas məsələ cəhalət idi. Yazırdı ki, "Bir xalq cökürməyə üçün onu silahlə, top-tüfənglə qırmağa ehtiyac yoxdur. Daha rahat yol var - savadsızlıq. Bütün addımlar cəmiyyətin savadsız olması üçün atılarsa, təhsil pula çevrilərsə savadsızlıq çoxalar, mütaliə azalar. Zəkali, ziyalı insanlara hörmət və rəğbət azalar. Lazımsız və yersiz zarafatlarla gülüş çoxalar və ehtiyac artar".

Səhhət həm də həkim idi. Amma yalnız insanların deyil, bütün millətin dərslərinin adını bilmək onun üçün çətin deyildi. Ona görə əlini ən ağrılan yeri qoyurdu və cərasini məktəbə dəqəq, maarifin inkişafı, müəllim fədalırlığında görürdü: "Burada zənni-acizənəmə görə vəzifənin ən ağrı, ən zəhmətli hissəsi el müəllimlərin öhdəsinə düşür. Hamıdan artıq gərək onlar ciddi surətdə işə girişsinslər, əzm göstərsinslər, təpərlı olsunlar. Qonşu millətlərin müəllimləri necə ciddi-cəhd ilə çalışsırlarsa, necə qeyrət göstərsələr, biz də onlardan ibrət dərslə alalım".

Özü də müəllim olaraq ən çətin dövrdə gərçəkləşdirirdi bu müqəddəs missiyanı. Dərsləkləri, anadili oxu kitablarını, tərcümə mətlərlərini hasilə gətirməsinin - bu çoxyönlü yaradıcılığının əsas qayəsində elə bu əməl dururdu: "Əfradi-millətdən hər kəs gərək öz öhdəsinə düşən vəzifəni ifa etməkdə qeyrət göstərsin... bu əsri-hazırda, millətlərin qarşıdığı bu zamanda boş oturub quru bir istimdad ilə vaxt keçirmək məsiyyətdir. Yaşamaq istəyirsən, gərək çalışalım... cəmiyyətlər təşkil

edəlim; əvam kütlənin başını bir yerdə toplamağa, ümumi ruhu yeniləşdirməyə çalışalım".

Abbas Səhhətin uşaq şeirləri təbəiliyi, zərifiyli, dil və fikir aydınlığı, təsvir, təhkiyə baxımından oxunaqlığı və asan başa düşülib təz əzberlənməsi ilə diqqəti cəlb edir. "Ata və oğul" şeiri uşağın atasına müraciəti üstə qurulmuşdur. Şeirdə oxuyuruq:

*Ay dədə, dur mənə çox şeylər al!
Bir dənə çanta, bir iki dəftər al.*

Şeirin sonrakı misralarından məlum olur ki, bu uşaq dayısı oğlu oxuduğu məktəbin yadından keçərkən maraq onu pəncərədən bir sinfin dərsləne qulaq asmağa cəkib və dərslə çox xoşuna gəlib. Sonrakı prosesi uşaq atasına belə nəql edir:

*Çöldə mənı gördü müəllimləri,
Tutdu, aparıdı özü lap içəri.
Xeyli danışdırdı mənı, dindlədi,
Sonra nəvəsiylə mənə söylədi:*

*-Də, səni göndərsin atan məktəbə,
Elm oxuyub ta yətəson mətləbə.*

Bu zəkali və oxumağa həvəslı uşaqları təqdir edən şair, "Tənbəl" şeirində tənbəlləri ata nəvəsiylə ilə məktəbə belə səsləyir:

*Çox yatma, dur, a tənbəl,
Yatsan olar iş əngəl.
Gün dağlara yayılır,
Hər bir yatan ayılır
Yar-yoldaşın səhərlər
Təz məktəbə gedərlər.
Gətsin çalışqan olsun.
...Hər kim dillər şad olsun.*

"İki uşaq" şeirində də şair dərslə məsuliyyətlə yaşamağı tələq etmiş, onun bütün əyləncə və oyunlardan vacib olduğunu vurğulamışdır:

*Sübhə buğünkü işi
Qoymaz ağıllı kişi.
Dərsləni hazırlarım,
Sonra gedib oynaram.*

Abbas Səhhət təbiət hadisələrində, ilin fəsillərinə də maraqlı şeirlər həsr etmişdir. Ədəbiyyatşünas-alim Əziz Mirəhmədov yazır ki, "XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatında tək-tək yazıcı olar ki, təbiəti Şaiq qədər sevsin, Şaiq qədər təsvir etsin. Bu cəhətdən ancaq Səhhət və Süleyman Sani ona yaxınlaşırlar". Məsələn, "Yaz" şeirində oxuyuruq:

*O gün ki, fəsl-i yaz olur,
Gecə-gündüz taraz olur.
Həvənin artar istisi,
Daha soyuqlar az olur.
...Qaranıq ol zaman gələr,
Yenə tikər yuvasını,
Qonar yaşıl ağaclarla
Oxur gözəl havasını.*

Bu misralardan aydın olur ki, A. Səhhətin uşaqları üçün yazdığı əsərlər poetik məziyyətləri, üslub aydınlığı, mövzu dairəsi və dilinin rəvanlığı baxımından maraqlı sənət nümunələridir. Dil əməli ümumiyyətlə, Abbas Səhhətin mətnə önəm verdiyi ən ali məqam idi. "Bu dünyanı bəs lisanımız vasitəsilə öyrəndik, dilimiz vasitəsilə tərbiiyə tapdıq. Onu sevmək olarmı?..", - deyirdi. Amma əsərlərində xalqın milli kimliyini yalnız dillə deyil, həm də onun zəngin poetik yaddaşından, milli keyfiyyətlərinin qorunması ilə əlaqələndirirdi. Məqalələrinin birində ədib yazırdı: "İş yalnız dil bilməklə, müəllimləri fəalləşdirməyə bitmir. Bununla yanaşı, xalqın mədəniyyətini, hissisiyyatını tərbiiyə etmək, adətlərini öyrənmək, bir sözlə, onu milli zəmində inkişaf etdirmək lazımdır. Başqa millətlərə aludə olmaq yox, onlardan öyrənmək lazımdır. Öz qədrini bilməyənə qədrini özge heç vaxt bilməz".

M.Füzulinin "Səhbətül-əsmar"ında, M.Ə. Sabirin "Ağaların bəhsi"ndə olduğu kimi, A.Səhhətin "Güllərin bəhsi" şeirləri də lovgalıqın, yersiz iftixarın tənqidinə həsr edilmişdir. Bu şeirlərin ikisində də insan xasiyyəti-dəki eroizm, lovgalıq pislənir. M. Füzuli və M.Ə. Sabirin şeirlərindən fərqli olaraq, A.Səhhətin "Güllərin bəhsi" şeiri başqa üslubdadır. "Səhbətül-əsmar" və "Ağaların bəhsi"ndə tənqidi pafos vardır və bu pafos çox aydın duyulur. A.Səhhətin şeirində isə tənqidi pafos yoxdur, yaxud romantik tülə büründüyündən çox zəif görünür. Bu şeirdə təərənnüm üslulu paracı mövqedədir. Qızılgül, Ağ zənaq və Şəbbi arasında gedən səhbətdə bu güllərin hər biri öz məziyyətlərindən danışsa da, başqasını pisləmir. Onların nitqində özündən-zəifləmə əlaməti yoxdur. Əksinə, yaxşı xüsusiyyətlərini şişirtmədən sadalayarkən öz çatışmazlıqlarını, eyləblərini səmimiyyətlə etiraf edirlər. Məsələn, Ağ zənaq deyir:

*Əldə mənəm ağ qədhim vardır,
Ağzınadək otr ilə sərsərdir.*

*Gərçi uzundursa mənəm yarpağım,
Yoxdu yenə lovgalıqım, azmağım.
Haf, kəpənək, xırda qarışqa yenə,
Gündə gələrələr, sığınarlar mənə.*

Həm Füzulinin, həm də Sabir və Səhhətin şeirlərində alleqoriyadan sənətkarlıqla istifadə edilmiş, onların üçü də cəmiyyətdə, insanlara arasında gərçükləri münasibətləri, xüsusilə mədəni-əxlaqi neqativləri təbiətdəki predmetlərin: bağdakı ağacların, güllərin, bostandakı bitkilərin üzərinə köçürməklə bir tərəfdən uşaqlara həmin bitki və meyvələr, güllər haqqında məlumat vermiş, digər tərəfdən bu ağacların və meyvələrin təmsil etdikləri ictimai subyektlərin daxili - mədəni ələmini əks etdirmiş, bu yolla öz müasirlərinə, xüsusilə yeniyetmə və gənclərə gözəl sifətlər aşılamışlar. "Mədəni millətlərdə gərçüydümüzlə böyük fədalırlıqlar bütün uşaqlarda bürədlilmiş bu kimi nəğmələrin, şərqlərin nəticəsidir", - yazırdı məqalələrinin birində. Uşaq yazarı kimi nə dediyinin fərqlində idi. Nə yazdığının fərqlində olduğu kimi...

A.Səhhət uşaq nəsrı sahəsində də çalışmış, "Bədbəxt ailə", "Qaragünlü Həlimə" hekayələrini qələmə almış, "Nəğmə və musiqinin məktəblərdə əhəmiyyəti", "Sovqat" və s. məqalələrini çap etdirmişdir. Onun şeir, hekayə, pyes, məqalə və bədii tərcümələrində, xüsusən İ.A.Kərlövənd etdiyi "Sazandalar", "Zəhmətkeş ayı", "Qurd və Quzu" və s. təmsillərdə, habelə "Cücələr", "Quşlar", "Yay səhəri", "Vətənim", "Yaz" və s. orijinal uşaq şeirlərində balaca oxucular ana dilinin gözəlliyi, şirinliyi və incəlikləri ilə tanış olur, vətənin müqəddəsliyi, əməyin, zəhmətkeşliyin səmərəsi, ağıln, fərəsətin gücü haqda təsəvvürlər alır, vətənpərvərlik və əxlaqi saflıq ruhunda tərbiiyə olunurlar. Ümumiyyətlə, A.Səhhətin yazdığı şeirlər uşaq ədəbiyyatımızın ən parlaq incilərindən sayılır. "Onun əsərləri uşaqlarda nəcib əxlaqi sifətlər aşılamaqla yanaşı, onları təbiət, cəmiyyət haqqında hərtərəfli biliklər sistemi ilə silahlandırır, elmi dünyagörüşünün təşəkkülünə, bədii zövqün və təxəyyülün inkişafına müsbət təsir göstərir. A.Səhhət uşaq ədəbiyyatını yüksək ideyalı, dərin məzmunlu olmasını, uşaq hissə və həyəcanlarını, meyl və marağını əks etdirməsin, onun təxəyyül və fantaziyaçı uşaq olmasını, sadə, aydın və şirin dildə yazılmasını tələb etmiş, bunun üçün uşaq psixologiyasını biləcəyi vacib saymışdır" (İ.İsayev). Həmin cəhətləri bu və başqa şəkildə A. Səhhətin uşaqları üçün yazdığı hekayə, pyes, tərcümə və dərsləklərə, həmçinin maarif və təlim-tərbiiyə məsələlərinə dair qələmə aldığı mənzum məktublarına və məqalələrinə də aid etmək olar.

Gərçəkli ədəbiyyatşünas alim Abbas Zamanov 1958-ci ildə yazdığı "Abbas Səhhət" məqaləsində bildirirdi ki, "Abbas Səhhət vətənlə qırılmaz təllərlə bağlı şairdir. Heç bir qüvvə onu varlığı ilə sevdidi vətəndən ayrı bilməz. O, həyatının ən ağır dəqiqələrində belə vətən eşqi ilə yaşayırdı".

Ən ağır dəqiqələrin aydını, ən çətin dövrün ziyalıslı olmaq! Başqa yol vardırmı? "İstərəm qaçmaq, lakin yük ağır, yol da yoxuş,

Nasıl uçsun qanadı sınımsı, əzilmiş bir quş?"

Yox idi!... O, çətin yolun yolçusu idi və bu yolu özü seçmişdi. Əzilsə, sındırılsa belə tutduğu yolun doğruluğuna, bacarcığına inanırdı. Sonralar əminliklə və uca səslə böyan etmək üçün: "Məsələkim tərcümeyi-halımıdır"...

Bundan gözəl tale ola bilirmisi!...

ELNARƏ AKİMOVA
*YAP İdarə Həyatının üzvü,
filologiya elmləri doktoru,
AMEA Nizami Gəncəvi adına
Ədəbiyyat İnstitutunda şöbə müdiri*

“Azexport” qeyri-neft ixracında rəqəmsal liderliyini artırır

AZEXPORT.AZ MADE IN AZERBAIJAN

Azərbaycanın ixrac siyasətinin müasir platformalarından biri olan e-ticarətin həyata keçirilməsində əlaqələndirici kanallardan biri kimi "Azexport" portalı öz imkanlarını daha da artırmaqdadır. 8 ilə yaxındır ki, ölkəmizdə istehsal olunan malların vahid elektron məlumat bazası rolunu oynayan portal Azərbaycanı istehsal olunan rəqəbatqabiliyyətli və ixracədağılımlı məhsulların xarici bazarlarda təşviqinə dəstək verir. "Azexport", həmçinin ölkəmizdə biznes mühtitinin yaxşılaşdırılması üçün ixracatçı sahibkarlara nəqliyyat, logistika, ödəniş və sertifikatlaşdırma, sahəsində dəstək göstərir.

Portal ölkəmizdə elektron ticarətin əhatə dairəsinin daha da genişləndirilməsi məqsədilə beynəlxalq əməkdaşlığı dərinləşdirir və bir sıra nüfuzlu e-ticarət platformalarına inteqra-

siyanı hədəfləyib. Bu siyasətin mühüm uğurlarından biri kimi "Azexport" artıq ixrac sektorunda tərəf kimi xarici ölkələrin biznes nümayəndələri ilə elektron ticarətin intensiv aparılmasını təmin edən çəvik bir struktura çevrilib.

Portalın ödəniş sistemləri ilə sıx əlaqələri də müasir trendlərdən birinə çevrilib və bu istiqamətdə "Payoneer" beynəlxalq ödəniş sisteminə qoşulmaqla bağlı əməkdaşlığını xüsusi qeyd etmək olar. Portal ödəniş sistemləri ilə sıx əlaqə yer almaq üçün "Payoneer" in Azərbaycan üzrə menecerinin təyini edilməsinə nail olub. Bu global şirkətin "Azexport" portalı ilə birgə əməkdaşlığı üzrə çoxvektorlu addımların atılması nəzərdə tutulur. Bura qeydiyyat prosedurlarını ölkə standartlarına uyğunlaşdırılması, təlim və maarifləndirmə işlə-

rinin həyata keçirilməsi və digər texniki məsələlərin həlli daxildir.

Ümumiyyətlə, Azərbaycanın rəqəmsal arxitekturasında özünəməxsus yerə olan "Azexport" portalının Rəqəmsal Ticarət Qovşağının mühüm bir segmentinə çevirilməsi istiqamətində söylərləri davam etdirir. Son 5 il ərzində portalın nəzdində olan "Bir pəncərə"nin resurs bazasının gücləndirilməsi sayəsində Azərbaycan sahibkarları ilə onların xarici biznes tərəfdaşları arasında sənədlərin, o cümlədən müqavilələrin elektron formada tərtibinə və imzalanması, habelə rəal vaxt rejimində transsərhəd elektron xidmətlərin həyata keçirilməsi imkanları genişlənib.

"Azexport" Azərbaycanda istehsal olunan məhsulların ixracını dəstəkləyən "Alibaba.com", "eBay.com", "Wholesale", "Amazon", "All.biz" kimi dünya elektron ticarət platformalarının inteqrasiya olunub. Hazırda "Azexport" Azərbaycan məhsullarına beynəlxalq bazarlarda sərfəli potensialı alıcı tapmaqda mühüm vasitəçiyə çevrilib. İndiyə kimi həmin sifarişçilərdən 1 milyard dollardan artıq

tiq sorğular daxil olub. Portal ziyarətçilərinin əsas hissəsini kərfəz və okeaniya ölkələri təşkil edən "www.go4worldbusiness.com", Hindistan bazarını əhatə edən "www.indiamart.com", "www.tradeindia.com" və MDB ölkələrində son illərdə aqıar məhsulların satışında ixtisaslaşan "www.agrorus.ru" kimi beynəlxalq elektron satış portallarına da inteqrasiya edilib.

"Azexport" portalının global rəqəmsal ticarət platformalarına inteqrasiyası ənənəvi bazarlardan fərqli yeni bazarlara çıxış imkanlarına da əlverişli mühiti təmin edib. Nəticədə portal "Made in Azerbaijan" məhsullarının ixrac istiqamətlərinin genişləndirilməsində də böyük rol oynayan resursa çevrilib. "Made in Azerbaijan" brendi məhsullarının ixrac coğrafiyasını genişləndirmək və yerli istehsalçılara yeni potensial müstəhərlərin tapılmasında dəstək olmaq məqsədi ilə, daha bir neçə beynəlxalq elektron satış portalları ilə əməkdaşlığa başlanılıb.

Azərbaycanın qarşısında duran müasir iqtisadi çağırışlardan biri ixracəyönümlü iqtisad-

diyyatə keçidin təmin olunması, Avropa, Asiya və digər region ölkələri ilə əlverişli ticarət sazişlərinə əsaslanan aşağı tarifi mühitədə səmərəli gömrük prosedurlarının tətbiqi nəticəsində məhsulərinin gəcləndirilməsidir. Bu məqsədlə ölkəmizin saxələndirilməsi nəqliyyat-logistika imkanlarından və informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından səmərəli istifadə etməkə, ixrac potensialının yüksəldilməsi, transsərhəd ticarətin, o cümlədən elektron ticarətin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi nəzərdə tutulub. Digər əsas hədəflərdən biri "Azexport.az" portalını tam yeni bir inkişaf mərhələsinə keçidini təmin etməklə türkdüilli dövlətlərin ortaq satış platformasına çevirməkdir. Bu plana əsasən, portalın Sərbəst Satış Sertifikatı (SSS) və Vahid İxrac Ərizəsi (ViƏ) platformalarının işinin təkmilləşdirilməsi həyata keçiriləcək ki, bu da xarici investorların Azərbaycanda sərmayə layihələrinə cəlbədciliyinə əlavə stimül verəcək.

Ağ ev sahibini dəyişməyə hazırlaşır...

İkinci debat baş tutacaqmı?

MÜBARİZ

Amerika Birləşmiş Ştatlarında seçki həyəcanı davam edir. Seçkilərdə ölkənin sabiq prezidenti Donald Trampın və indiki dövlət başçısı Co Baydenin rəqib olacaqları gözləni-

lir. Bu günlərdə Donald Tramp hazırkı dövlət başçısını növbəti dəfə debata çağırır. Tramp bu barədə Floridada tərəfdarları qarşısında çıxışı zamanı bildi-rib. "Mən rəsmi olaraq Coya bütün dünyanın qarşısında özünü isbat etmək şansını təklif edirəm. Gələn bu həftə daha bir debat keçirək ki, yuxulu Co Bayden hamıya prezident ola biləcəyini sübut etsin", - deyər Tramp rəqibinə rixşənd edib.

Xatırladaq ki, seçkiöncəsi bu ölkənin 81 yaşlı hazırkı prezidenti Co Baydenlə 78 yaşlı sabiq prezident Donald Tramp arasında ilk debat iyunun 27-də keçirilib. Onlar CNN-in Atlantadakı baş qərargahında üz-üzə gəliblər.

Teledebat formatında keçirilən və 90 dəqiqə çəkən tədbirin moderatorları Çeyk Taper və Dana Baş olublar. Co Baydenin çıxışı ilə başlayan debat Donald Trampın son sözü ilə yekunlaşıb. ABŞ-in keçmiş prezidentləri Con Kennedi və Riçard Niksonun debatından bu yana ilk dəfə müzakirə tamaşaçısız təşkil olunub.

İlk teledebat bütün parametrlər baxımından Co Bayden üçün uğursuz olub. Xüsusilə də onun səhhətindəki problemlər debat zamanı daha qabarıq şəkildə nəzərə çarşıb. Belə ki, debatın sonunda növbəti kuryoz hadisə yaşanıb - Co Bayden tərdüddü içində olub, nə edəcəyinin, hara gedəcəyinin qərarını verməkdə çətinlik çəkib. Onun köməyinə yənə də həyat yoldaşı Cill Bayden gəlib. O, Ağ Ev rəhbərinə səhnədən düşməyə köməklik göstərüb. CNN-in apardığı auditoriya sorğusuna

əsasən, debatın qalibi 67 faiz səsle Tramp olub.

İlk debat ilk növbədə "söyüş debati" kimi yadda qalıb. Belə ki, debat boyunca sabiq və indiki prezidentlər auditoriyanı nəzərə almadan bir-birinin ünvanına təhqiredici ifadələr işlətməkdən çəkinməyiblər. Tramp ədalətli olduğu təqdirdə 2024-cü il seçkilərinin nəticələrini qəbul edəcəyini deyib, lakin sonra 2020-ci il seçkilərində yol verilən saxtakarlıqla bağlı iddiaları təkrarlayıb. "Artıq bizə hörmət edilmir" deyən Tramp Baydeni günahlandırır. Tramp əqli bacarıqlar üzrə iki testdən keçdiyini, Baydenin isə birindən belə keçmədiyini auditoriyanın diqqətinə çatdırıb.

Bayden isə bir anda Trampa baxaraq "Bu, Amerika tarixindəki ən pis prezidentdir. Bu adamın Amerika demokratiyasına dair anlayışı yoxdur" cavabını verib. O, Trampı "uğursuz və məğlub olmuş", həmçinin "qışqıran" prezident adlandırdı.

D.Trampın rəqibinə yeni debat təklifinə demokratların düşürgəsindən hələlik hansısa bir cavab gəlməyib. Bütövlükdə, birinci debatdan sonra Bayden tərəfdarları ciddi məyusluq yaşamaqdadırlar. Son günlərdə Demokratlar Partiyasında Baydenin pis səhhəti ilə respublikaçıların namizədini üstələmək və ölkəni idarə etmək iqtidarında olmadıqı qənaətinə bölünənlərin sayı hər ötən gün daha da artır. Verilən məlumatlarda bildirilir ki, hazırda demokratlar Ağ Evin hazırkı sahibini əvəzləyəcək namizəd axtarışındadırlar. Bir neçə namizədin adı çəkilir. Siyahıdan ayrı-ayrı qubernatorların və administrasiya rəsmilərin adları keçir. Xüsusilə də bezi demokratlar vitse-prezident Kamala Harrisin noyabrda respublikaçı real namizəd Donald Trampı mübarizədə Baydeni əvəz edə biləcəyi fikrini açıq şəkildə nəzərdən keçirməyə başlayıblar. Belə görünür ki, Ağ Ev prezident seçkilərindən daha çox öz sahibini dəyişməyə hazırlaşır.

Rediküllərin sığortalanma cəhdi

Kərimli bu dəfəki uğursuzluğu "auditoriya"nın ayağına yazmağa çalışır

Sentyabrın 1-də parlament seçkilərinin keçirilməsi ilə bağlı qərar ölkədəki siyasi ab-havanın daha da dinamikləşməsinə səbəb olub. Əlbəttə ki, burada söhbət cəmiyyətin, siyasi qüvvələrin qarşından gələn parlament seçkiləri ilə bağlı son prosesləri həyata keçirməsindən gedir. Siyasi partiyanın əsas hədəfinin məhz "siyasi imtahanda", başqa sözlə, seçkidə iştirak olduğunu nəzərə alsaq, təşkilatların son hazırlıq prosesi ilə bağlı addımları başadüşüləndir. Redikül müxalifət isə nöinki seçki prosesi mərhələsi ilə bağlı addımlar atır, "qış yuxusundan" ayılmaqları bəhanə gətirərək yənə də nala-mıxa vurur.

Maraqlıdır ki, parlament seçkilərinə iki aydan da az müddət qalmasına baxmayaraq redikül düşürgənin xəyənət mücəssəməsi sayılan, eləcə də öz subyektiv fikirlərini "ictimai rəy" adı ilə cəmiyyətə sırımağa niyyətələnən bir sıra təmsilçiləri növbəti dəfə yalan kampaniyalarını start veriblər. Məsələn, bir sıra xarici erməniperəst dairələrin sifarişlərini ödəyən "siyasi kurs"una çevirən AXCP sədri Əli Kərimli yəni bir "oyun" oynamağa hazırlaşır. O, sosial şəbəkələrdə bildirib ki, "partiyası" seçkilərdə iştirak və ya boykot qərarını maksimum geniş çevrədə müzakirə etməklə vermək istəyir. Bildirib ki, guya seçkidə iştirak, yoxsa boykot qərarı ayrı-ayrılıqda partiyanın Bakı və kənd rayonları "şöbə sədriləri", "Rəyasət Heyəti" müzakirə edilib, indi isə qərarı geniş auditoriyada müzakirə etmək istəyir.

Siyasi aktyorluğundan əl çəkməyən Kərimli yənə də yalanlarının içindən "boy göstərir". Birincisi, seçkidə iştirakla bağlı qərarın

"geniş auditoriyada müzakirəsi" kimi anlayış ola bilməz - əgər bir siyasi təşkilat adını "partiya" qoyubsa, onun seçkidə iştirak etmək vəzifəsidir. Buna isə partiyanın seçkilərdə orqanları qərar verir. Yəni Kərimli seçkidən qaçışının məsuliyyətini yənə də "geniş auditoriyanın" üzərinə yıxmağa çalışır. Sabah-birisiğin ona niyə seçkidən yayındın sualına cavabı da "geniş auditoriya qoymadı" kimi olacaq.

İkincisi isə Əli Kərimli bu açıqlaması ilə xarici erməniperəst fondlardan işarə gözlədiyini ortaya qoyur. Yəni erməniperəstlərin qərarı nə olsa, o da həmin qərarı icra edəcək. Kərimlinin mövqeyi hər kəs üçün aydındır - o yənə də yalanlara, xəyanətə və siyasi oyun-bazlığa əl atır.

Təbii ki, bu gözlənilən idi. Yəni köhnə qaragüruh təfəkküründən əl çəkməyən, yeni strategiyalardan istifadə etməyi bacarmayan, əsaslı quru sözə və pafosa üstünlük verən, ən əsası, bir sıra məkrli xarici maraqları xalqın mənafeyinin önünə keçirməyə çalışan Ə.Kərimli yenidən öz amplitudasındadır. Seçkidə iştirak gücünün olmadığını, buna partiyanın potensialının, kadr ehtiyatının çatmadığını etiraf edə bilməyən, xalqdan dəstək qazana bilmədiyini gizlətməyə çalışan Əli Kərimli yenidən özünü "dağa-daşa salır", diqqəti yayındırmaq istəyir. AXCP sədri ölkəmizdə keçirilən şəffaf, ədalətli seçki mühitinə ləkə yaxmadan ötrü bu kimi yollara baş vurur. Göründüyü kimi, boykot ideyası redikül müxalifətin növbəti iflasını əvvəlcədən sığortalamaq məqsədi kimi özünüifşaya çevrilir...

MƏNSUR

Mixail Şoloxovun "Sakit Don" roman-epopeyası haqqında

əvvəli ötən sayımızda

Natalya yaralı canını dişinə tutub Aksinyanın üstünə minnətə gəlir, ondan əri- ni geri qaytarmasını istəyir. Aksinya onunla çox pis, qəddar davranır, hətta Natalyanın boğazındakı yaraya, boynunu əyri tutmasına da lağ eləyir, Qriqorini ona qaytarmayacağını qəti söyləyir. Natalya onun qapısından əliboş qayıdandan bir müddət sonra Aksinyanın körpəsi xəstəlikdən ölür. Aksinya bu dördi göylərin kəsdiyi cəza kimi qəbul eləyir.

Mülkədar general Listnitskinin kapitan oğlu Yevgeni qulluqdan evə qayıdır, elə qayıtdığı ilk gündən Aksinyaya göz qoymağa başlayır. Yevgeni qadının dərddi olmasından istifadə eləyib Aksinyanın qılığına girir, handan-hana onu özünə təslim eləyir. Cəbhədə Qriqori yaranılır, ona məzuniyyət verirlər. Evə qayıdanda Listnitskinin qoca nökrindən olanları öyrənir, ertəsi gün əvvəlcə generalın kapitan oğlunu, ardınca da Aksinyanı qamçılayıb atası evinə qayıdır.

Göründüyü kimi, müəllif Aksinya obrazını da ideallaşdırmayıb, onu bütün müsbət-mənfi cəhətləriylə yaradıb. Bu qadın rus ədəbiyyatının tanıdığı ən parlaq infernal qadın surətlərindəndir. Gözlə olduğu qədər hikkəli, zalım; əzabkeş olduğu qədər cəsarətli; ehtiraslı olduğu qədər sədaqətli Aksinyanın ədəbi əcdadı Dostoyevskinin Nastasya Filippovnasıdır. Hər iki qadın işıqlı dünyaya ilan boğazından baxır, bir ovucluğu qismətinə, bir dadımlıq sevincinə min əzabdan keçəndən sonra çatır. Nastasya Filippovnanın qızlıq qismətini atası yerində olan milyonçu Totksi satın alır, Aksinyanı qızlığından doğma-cə atası məhrum eləyir. Oxsar səbəblər üzündən hər iki qadın çox bədbəxt; bədbəxt olduğuna görə qəzəbli, kinli; kinli olduğuna görə də qəddar, zalımdır. Fəqət onun sevginin dadını bilən, sevil-sevilən, sevdidiyinin uğrunda ölümə getməyi bacaran qadınlardır. Beləsi iblisin məşuqəsinə çevrilə belə tanrısını unutmaz, yatağını dəyişsə də, qibləsini dəyişməz.

Qriqori Melexovun özü də, ailəsi də Don kazaklarının ümumiləşdirilmiş obrazıdır. Dünya səvəsi, vətəndaş müharibəsi, inqilab, əksinqilab, millətin ağlara-qırmızılara bölünməsi bu xalq içində xalqın (kazak adlanan əhali bir zamanlar köləlikdən qaçıb qurtulan təhkimli kəndlilərin birliyiylə yaranıb) başına çox fəlakət, çox müsibət gətirib. Melexov ailəsinin faciələri bu baxımdan tipikdir. Vətəndaş müharibəsinin gedişində bütün kazaklar kimi Qriqori Melexov da gah ağların, gah qırmızılardan tərəfdarlıq edər; özlərinə bəlli olmayan məqsədlər uğrunda onlar canlarına qızırğalanmadan, usanmadan döyüşür, ölüb öldürülür.

Rusiyanın fəlakəti zəhmətkeş kazakların təkəcə itimai həyatına yox, şəxsi həyatına da sirayət eləyir, nəsillər, qonşular arasına tiffiqə salır, ailələr, evlər, ömürlər çat verir, insanlar tərəddüdlər arasında sərgərdan, başıpozuq qalırlar. Evin böyük övladı Petronu öz əliylə güllələyən bolşevik Mixail Koşevoy melexovların qızı Dunyaşaya müştəri çıxır. İliniçə oğlunun qatiliyi heç cür yaxına buraxmaq istəməsə də, qızın qəlbini ələ almış Koşevoy tipik bolşevik həyasızlığıyla onların evinə dürtülür, dərddi ananın duyğularıylə oynayıp. O özünü heç bir əməldə suçlu bilmir, çünki Petronun ölünə imkan düşsəydi, o da bunu öldürərdi. Dunyaşa anasının ona xeyir-dua vermək istəmədiyini görəndə evdən getmək istəyir, biçərə ana tək qızının oğlunun qatiliylə nikahına razılıq verməyə məcbur qalır.

Buna qədər melexovların evi artıq suyu soğulmuş dəyirmanə dönmüşdü: Pan-teley ata dünyadan köçmüşdü; Petro, dediyimiz kimi, öldürülmüşdü; Qriqori cəbhədə döyüşürdü; bir cüt əkiz uşaq anası Natalya ərinin Aksinya ilə yenidən görüşməyə başladığıqan eşidəndə növbəti hamiləliyini süni yolla pozmuş, qanaxmadan ölmüşdü; hansısa hərbiçidən zöhrəvi xəstəliyə yoluxan həyatsevər Darya özünü Don çayında batırmışdı. Qriqorinin balalarını Dunyaşaya tapşıran İliniçə özü də ölməyə hazırlaşır.

Qriqoridən sonra generalın mülkündə bir müddət qulluqçuluq eləyən Aksinya məşuqu Yevgeni evə gələn gətirəndən sonra öz daxmasına qayıdır. Stepanın əvvəlcə ölüm xəbəri çıxa da, bir müddət keçmiş məlum olur ki, o, almanlara esir düşmüşdü. Stepan evinə döndəndən sonra ər-arvad astaxovlar yenidən bir dam altına yığılırlar.

Ard-arada alovlanan müharibələr, çaxnaşmalar, insanların sümüyünə işləmiş düşməncilik artıq öz sözünü deyib. Kazaklar savaşımaqdan beziblər, asudə həyata, torpağa qayıtmaq, əkil becərmək istəyirlər. Hərçənd bunca fəlakətdən sonra kimsəni xoşbəxt olmağı, rahat vicdanla yaşamağı mümkün deyil...

Rusiya tarixinin ən dəhşətli dönəmi qanlı cəyənəqlərini yüz ilin o başından ta

Stalinin bəyəndiyi antisovet əsər

bu günə qədər uzadıb, fəlakət ssenarisinin müəllifləri hələ dünyaya gəlməmiş nəsillərin də toxumlarını zədələyiblər. Rus xalqı tarixi səhvlərinin girovluğundan indi də çıxıb bilmir, boynundan dəyirman daşı kimi asılmış ambisiyaların ağırlığı bu böyük istedadlı xalqın qəddini əyib. Bir gün oğlu Mixail Şoloxova belə bir sual verir: "Ata, vətəndaş müharibəsinin bitdiyi dəqiqə tarixlə bağlı nə deyə bilərsiniz? Hər bir tarix göstərir, kimi 1920-ci il, kimi 22-ci il, kimi də 24-cü il nişan verir". Yazıçı fikrə gedib qəlyanından dərən bir qullab alandan sonra dillənir: "O savaş, oğul, ola bilsin, hələ də bitməyib".

Əsərin sonuna doğru Qriqori Melexovda inqilaba da, əksinqilaba da nifrət yaranır, mənasız qələbələr, puç döyüşlər onu bezdirir, baş qəhrəman ağlara da, qırmızılara da tüpürür. Bolşevik yeznəsinin əlindən yenidən cəlayi-vətən olub kənddən qaçsa da, artıq yerini bərkimmiş bolşeviklərə qarşı qiyam qaldıran bandaya qoşulsa da, tezliklə mənasız mübarizədən usanır. Onu indi yalnız dinc həyat, kəndli əməyi, əkinçi zəhməti özünə çəkir.

Melexov qiyamçı dəstdədən aralanıb gizlicə xutorə qayıdır. Yaxşı bilir ki, çar qoşununun tərkibində, ağların sırasında vuruşduğunu, Don ordusunun yüksək çinli zabiti, alay komandiri olduğunu, qiyamçılara qoşulduğunu bilən bolşeviklərə ona dinclik verməyəcəklər, kazak qiyamında mühüm rol oynamasını ona bağışlamayacaqlar. Nə olsun ki, bolşevik ordusunun da sıralarında igidliklə döyüşüb - bunlar hesaba alınmır, sən özünü sübuta yetirənə qədər iş işdən keçir. Başqaları bir yana dursun, özəcə bacısının əri belə onu bağışlamayacaq, Qriqori ən yaxşı halda həbs olunacaq. Bunu bildiyindən o, gecəyə Aksinyanı da götürüb üzü cənuba, Kubana doğru yola çıxır. Orada - gözəndən-qulaqdan uzaqda onlar dinc həyata qovuşub halal zəhmətlə ömür sürməyə ümid eləyirlər. Özlərinə yer-yurd salandan sonra uşaqları da yanlarına aparacaqlar.

Dan üzü sevgililər yolda atlı dəstəylə rastlaşırlar. Çapıb xatandan uzaqlaşmaq istəyəndə atlıları onları təqib eləyirlər, güllə atırlar. Güllələrdən biri Aksinyaya dəyir, Qriqorinin onu qurtarmaq cəhdlərinə baxmayaraq qadın canını tapşırır. Melexovun Aksinyanı torpağa gömdüyü səhnə, şübhəsiz, dünya ədəbiyyatının ən parlaq səhifələrindən biridir:

"Aksinya dan yeri ağarana yaxın Qriqorinin qucağından keçirdi. Onun huşu bir daha özünə qayıtmadı. Qriqori dinnəcə onun soyumuş, qana bulaşmış dodaqlarından öpüb əhmalcə yerə qoydu, ayağa qalxdı. Gözəgörməz bir qüvvə onun sinəsinə yumruq iləşirdən kimi oldu, Qriqori dal-dalə gedib üzüqoylu yerə yığıldı, amma dərhal qorxusundan dik sıçradı. O, bir də yığıldı, ayaq başı bir daşa dəyib bərk ağrıdı. Sonra dizlərini yerdən qaldırma- dan qılıncını qınından çıxarıb qəbir qazmağa başladı. Nəm torpaq yumşaq idi. O, çox tələsirdi, ancaq nəşə boğazını tutub onu boğurdur; rahat nəfəs ələn deyər o çəkib köynəyinin yaxasını cırdı. Dan qaranlığının soyuq nəfəsindən onun tərdən islanmış sinəsi üşüdü, buna görə işləməsi çox da çətin olmadı. Qazdığı torpağı o, əlləriylə xışmalayıb qırağa tökdür, papağını doldurub çıxarırdı, bununla belə kəməri yeri dərinliyində qəbir qazmaq xeyli çəkdi.

O öz Aksinyasını parlaq səhər işığında dəfn elədi. Onu qəbrə uzadandan sonra soyumuş, artıq ağarmış qarabığdayı əllərini sinəsində cəpəzlədi, yaylığını üzünə saldı ki, donuq-donuq göyə zillənmiş, artıq işığı sönməyə başlamış yarımaçıq gözlərinə torpaq dolmasın. Qriqori Aksinya ilə vıdaladı, o möhkəm əmin idi ki, bu ayrılıq uzun sürməyəcək...

Dikəlməsi qəbir üzərindəki nəm sarı torpağı xüsusi bir səylə yastıladı, başını aşağı salıb vücudu yırğalana-yırğalana uzun zaman qəbrin kənarında dizi üstə sakitcə durdu.

Bundan sonra tələsməyin mənası qalmamışdı. Hər şey artıq bitmişdi.

Günəş qorax yel dumanı arxasından yargana boylanırdı. Onun saçları Qriqorinin açıq başının ağ tellərini gülmüş kimi parladır, daş kimi bərkimmiş solğun üzündə dolayırdı. O, ağır yuxuya getmiş adam kimi başını qaldıranda göy üzündə zülmət səma, ışıltılı göz qamaşdırən parlaq qara günəş gördü".

Əsərin sonunda Qriqori Melexovun qırmızılara yanaşmış nümunəvi bolşevikə çevrilməsi üçün Şoloxova çox təkliflər verilir, hətta təzyiqlər olunurdu. Əslində, Stalinin də müəllifdən umacağı bu idi. Sonralar sovet yazıçılarından rəhbəri olası Aleksandr Fadeyev ona bu istiqamətdə tövsiyə məktubu yazmışdı. "Əzəbli yollarla" trilogiyasının müəllifi qocaman Aleksey Tolstoy isə hətta Qriqorinin aqibətini xeyirə calamaq üçün ərinnməyi birbaşa Don sahilinə - Şoloxovun yaşadığı Vyosensk stantsiyasına təşrif buyurmuşdu.

Fəqət heç kəs, heç bir qüvvə böyük yazıçıını fikrindən döndərə bilməmişdi.

Xırdə güzəştlərə gedirdisə də, prinsiplə məsələlərdə onu heç bir güzəştə məcbur etməmək mümkün deyildi. O düşündü ki, Melexovun bolşeviklərə qoşulması olduqca süni, qəlp çıxar. Ümumiyyətlə, sovet gilyotininin dayanmadan, usanmadan baş kəsdiyi bir vaxtda, əsəri cümlə-cümlə izləyən Stalinin qılıncının altında ("proletariatın dahi rəhbəri" ədəbiyyatı çox yaxşı duyurdu, onun zəngin mütəlləsi vardı, gözündən bir tük də yayınmazdı) yazılmış bu romanda saxta, qəlp heç nə yoxdur. Bu, sadəcə möcüzədir, buna başqa ad tapılmaz! Genç Şoloxov belə bir möcüzəni gerçəkləşdirməyə necə nail olmuşdu? Aydın məsələdir ki, bu məsələdə onun cəsarətiylə yanaşı rəhbərinə ona şəxsi rəğbətində də böyük rolu vardı - Şoloxov onunla çox açıq, səbrəst danışır, yeri gələndə fikrini əsaslandırmaq üçün hətta lətifə də söyləyirdi.

Amansız NKVD şefi, iki yüz min sovet vətəndaşının ölümünə gözüyumulu qol çəkmiş Yevjovun arvadını öz məşuqəsinə çevirəndən sonra Yevjov ona ölüm tələsi qurmuşdu, yazıçının necə öldürüləcəyi dəqiq planlaşdırılmışdı. Bu tələsdən onu Stalin qurtarmışdı. Otuzuncu illərin birinci yarısında Don kazakları arasında aparılan kollektivləşmə prosesində hökumət təmsilçilərinin yol verdikləri dəhşətli işğəncə faktları ilə bağlı Şoloxov rəhbərə çox cəsarətli bir məktub yazmışdı, məktubunda eşidib-bildiyi müdhiş faktları bir-cə-bircə qeyd eləmişdi. Stalin yazıçıya cavab məktubunda onun qaldırdığı bir sıra məsələlərə razılaşmadığını bildirirsə də, qəribədir ki, Şoloxov rəhbərin qəzəbinə gəlməmişdi. Bununla belə, məktublarına lazımi reaksiya verilmədiyini, zəruri tədbirlər tökülmədiyini görəndən sonra yazıçı pessimizmə qarılıb içkiyə qurşanmışdı.

Romanın son fəslində buzu ərimekdə olan Don çayının üstündən adlayıb evinə yönələn Qriqori Melexov tiffəngini-tapançasını da, üstündə gəzdirdiyi patronları da suya atır. İstər inqilabçılar olsun, istərsə əksinqilabçılar, istər qırmızılar olsun, istərsə də ağlar - hamısı onda ikrah doğurur. O, bu nəçə ilə bütün doğmalarını, bütün əzizlərini itirib, onun sözün əsl mənasında tiffəği dağılıb. Qriqori kənddə olmadıq müddətdə xəstəlikdən, baxımsızlıqdan qızı da ölüb. Bacısı bolşevik çöreyi yeyir, yeznəsi onun qanına yerikləyir. Bu dünyada ona təkəcə oğlu qalıb, artıq Qriqorinin varı-yoxu tək Mışatkadır:

"Neyləmək olardı, yuxusuz keçən gecələrdə Qriqorinin həsrətini çəkdiyi o cüz xəşbəxtlik indi ona nəsib olmuşdu. O, doğma evinin qapısında dayanıb oğlunu qucağına almışdı...

Bu - həyatda onu torpağa, soyuq günəş altında parıldayan bu nəhəng dünyaya hələlik bağlayan yeganə varlıq idi".

Roman bu cümlələrlə sona çatır. Qriqori Melexovun sonrakı taleyinin necə olacağını proqnozlaşdırmaq elə də çətin deyil. Əlbəttə, prototiplərindən biri, daha doğrusu, ən başlıcası sayılan Xarlampi Yermakov kimi (yeri gəlmişkən, kazakların tarixində parlaq iz qoymuş Yermakov əsərdə ikinci dərəcəli personaj kimi öz adıyla da çıxış eləyir) bolşeviklər 1927-ci ilin isti bir yay günündə onu da güllələyəcəklər. Əgər o vaxta başı salamat qalsas...

Mixail Şoloxov bütün ömrü boyu kazak varlığından, kazak xarakterindən cüda düşmədi. Moskvada təklif olunan təmtəraqlı bağ evindən imtina eləyib doğma stanitsasında gözəgəlimli ikimərtəbəli mülk tikdirdi, ölənəndə də həmin evdə yaşadı. Elinin-obasının təəssübünü çəkdi, kazakların dər-dərinə həm yerli, həm də mərkəzi hökumətə qatırdı. Kəndini, camaatını cəmi dünyaya tanıtdı. Oxucuları, sevvənləri planetin hər yerindən onun ziyarətinə gəlirdilər.

Hətta ağır, sağalmaz xəstəliyə mübtəla olduğunu biləndə belə heç bir keyidici dərmanı, ağrıkəsicə vasitəni yaxıma qoymadı, ölümünü sənəyə-saniyə yaşadı. Ölüm xoşuna da yenilmədi, cəhənnəmə əzabına da baş əymədi. 1984-cü ilin 21 fevralında, 79 yaşının tamam olmağına üç ay qalmış Şoloxov gözlərini həmişəlik yumdu. Həkimlər günə üç qutu tünd papiros çəkən, üç şüşə tünd içki içən birinə bir qədər yaşadığına heyrot eləyirdilər...

P.S. Ötən əsrin altmışıncı illərinin ortalarında Şoloxovun Azərbaycanada işıq görmüş şəkkiz cildinin səkkizinin də tərcüməçisi Cahanbax Cavadzadənin xatirəsini hörmətlə, rəhmətlə anıram.

F. Uğurlu

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955, 0552004544
“Azərmetbuatıyımı” ASC - 0124411991, 0124404694
“Soma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100, 0504560835
“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Qasid” MMC - 0124931406, 0124938343

F.Ş.Ruhid Hüseynov - 0124349301, 0505357898
“Türkistan Media Group” MMC – 050 241-48-23
“Region Press” MMC – 055 316-79-01
“Ziya LTD” MMC - 0124977696, 0503067744

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

Sentyabr ayından...

Bəzi fənlər yeni məzmununda tədris ediləcək

Yeganə BAYRAMOVA

Sentyabr ayından etibarən orta məktəblərimizdə bəzi fənlərin tədrisində yeni sistemdən istifadə olunacaq. Bununla bağlı Elm və Təhsil Nazirliyinin Məktəbəqədər və ümumi təhsil siyasəti şöbəsinin müdiri Vəfa Yaqublu açıqlama verib. Onun sözlərinə görə, 2024-2025-ci tədris ilində VI sinif üzrə coğrafiya, VII sinif üzrə isə kimya, fizika, biologiya fənləri yeni məzmununda tədris olunacaq.

Şöbə müdiri qeyd edib ki, bu dərsliklər yeni konsepsiya əsasında tərtib olunub: “Yeni dərsliklər fənnin, elmin həyata tətbiqi məsələlərini qabardır və izafi nəzəri bilikləri azaldır. Məsələn, yeni coğrafiya dərsləri şagirdə məkan anlayışını sadə yolla izah etməklə başlayır”.

STEAM məşğələləri yeniliklərə aiddir

Nazirlik rəsmisi xatırladı ki, ötən illərdə informatika fənni bir sıra məktəblərdə yeni məzmununda tədris olunub: “Burada şagirdlərə təkcə nəzəriyyə deyil, praktik kodlaşdırma bacarıqları da öyrədilir. Bundan başqa, təbii fənlərin tədrisində ayrılan vaxt və həcm artırılıb. STEAM məşğələlərinin keçirilməsi də məzmununda yeniliklərə aiddir. Xeyli məktəbdə STEAM laboratoriyaları var və bu sahədə

əhatəlilik genişləndirilir”.

Bu fənlərdə də təkmilləşmələr olacaq...

V.Yaqublu bildirib ki, Riyaziyyat və Azərbaycan dili fənlərinin məzmunu ilə bağlı təkmilləşdirmələr davam edir: “Əgər əvvəllər Azərbaycan dili fənninin tədrisində şagirdlərə əsasən dil qaydalarını öyrədirsə, indi dünyada qəbul olunduğu kimi, dörd əsas məsələni öyrədirik: dinləyib-anlama, oxuyub-anlama, danışma və yazı. Dil qaydaları isə bu istiqamətləri öyrənmək üçün zəruri bilikləri verməlidir. I-V sinif Azərbaycan dili dərslikləri bu istiqamətdə hazırlanıb”.

Maraqlıdır, dərsliklərdəki bu dəyişikliklər, yeni tədris metodu şagirdləri çətinliyə sala bilərmi? **Sinqapur modeli...**

Sualımızı cavablandıran təhsil üzrə ekspert Elçin Əfəndinin “Yeni Azərbaycan”-a açıqlamasına görə, demək olar ki, hər il nazirlik tərəfindən dərsliklərlə bağlı müəyyən dəyişikliklər həyata keçirilir: “Hər il olmasa da, iki ildən bir dərsliklərin məzmununda dəyişikliklər olur. Həmin yeniliklər ilkin olaraq pilot layihə kimi təqdim edilir, müzakirələr aparılır və hər şey qaydasındadırsa, dəyişikliklərə icazə verilir. Ümumiyyətlə, dərsliklərin hazırlanması Nazirlər Kabinetinin (NK) müvafiq qərarı ilə

həyata keçirilə bilər. Çünki NK-da dərsliklərə dəyişikliklərlə bağlı bəzi şərtlər var. Məsələn, dərsliklər yığcam, dəqiq və elmiliyə malik olmalıdır. Bundan başqa, uşaqların yaşı və psixologiyası nəzərə alınmalıdır.

Coğrafiya, kimya, fizika və biologiya dərsliklərindəki dəyişikliklərdə Sinqapur modelinə istinad edilib. Əsas məqsəd ondan ibarətdir ki, şagirdlər əldə etdikləri bilik və bacarıqları daha çevik formada tətbiq edə bilsinlər. Yeni bu günə qədər şagirdlərin təhsilində nəzəri hissəyə üstünlük verildisə, bundan sonra nəzəri hissə çox qısa və lakonik formada təqdim olunacaq və şagirdlər əsasən təcrübə əsasında biliklərini təkmilləşdirəcəklər. Fikrimcə, bu yenilik müsbət qiymətləndirilməlidir”.

Əvvəllər əzbərcilik çox idi, indi isə...

Ekspert sözügedən dəyişikliklərin mənfəi tərəflərinin olmayacağını düşünür: “Ola bilsin ki, dərsliklərin nəzəri hissəsinin qısalması ilk zamanlar şagirdlərin yeni sistemə uyğunlaşmasına çox az çətinlik yarada bilər. Lakin bunun mənfəi hallara yol açacağına inanmıram. Çünki əvvəllər dərsliklərin nəzəri hissəsində əzbərcilik daha çox təşkil edirdi, indi isə sırf praktiki olaraq öyrənəcəklər. Bu da onların mövzunu mənimsəmə qabiliyyətinə ancaq müsbət təsir göstərəcəkdir”.

Növbəti epidemiya gəlir?

Yeganə BAYRAMOVA

Denqe: Sümük sınığı qızdırması...

Hələ mart ayından etibarən Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) “Denqe” adlı təhlükəli virusun ölümçül olduğuna dair xəbərdarlıq etmişdi. Təşkilatın məlumatında qeyd olunub ki, bu xəstəlik son illər dünya səviyyəsində ciddi dərəcədə artmaqdadır. Belə ki, ÜST 2000-ci ildə 505 min civarında olan yoluxmanın, 2019-cu ildə 5,2 milyona yüksəldiyini qeyd edib.

Ötən ay ABŞ səhiyyə rəsmiləri (CDC) 2024-cü il yanvarın 1-dən iyunun 24-dək Amerika qitəsindəki ölkələrdə 9,7 milyondan çox denqe xəstəliyinə yoluxma hallarının olduğunu bildırıblər. Bu rəqəm 2023-cü ilə müqayisədə iki dəfə çoxdur.

Denqe xəstəliyi nədir?

Denqe qızdırması (sümük sınığı qızdırması) ağcaqanadlardan insanlara yayılan viral infeksiyadır.

Ən bariz simptomlara yüksək hərarət, baş ağrısı, bədən ağrıları, ürəkbulanma və dəri töküntüsü daxildir. Xəstəlik ağır hallarda ölümçül olur. Xüsusi ilə, bədənə səbəb olduğu ağır sınıq sümük ağrısına bənzədiyi üçün buna sümük sınığı qızdırması da deyilir.

Bu ölkələr risk altındadır...

Bəzi hesablatlar göstərir ki, hazırda 4 milyarda yaxın insan risk altındadır və onların arasında global xəstəlik yaykının təxminən 70%-ini daşıyan Asiya ölkələri, eləcə də tropik və subtropik regional digər yerlərə nisbətən profilaktikaya daha çox ehtiyac duyurlar.

Artıq İranın 7 əyalətində, o cümlədən Hörmüzqan, Sistan-Bəlucistan, Buşehr, Xuzistan, Gilan, Mazandaran və Gülistanda denqe qızdırması yayılıb.

İranın Səhiyyə Nazirliyi “Denqe qızdırması” ilə bağlı həyəcan təbili çalıb.

COVID-19 epidemiyasından sonra qonşu ölkədə “Denqe qızdırması” mövzusunda konfransın keçirilməsi və medianın diqqətini bu xəstəliyə cəlb etmək qərarı alınıb. Hazırda İranda xəstəliyə 146 müsbət yoluxma faktı müəyyən edilib.

“Aedes” və zebra ağcaqanadı...

Yayılmaqda olan xəstəlik İrana Birləşmiş Ərəb Əmirliklərindən (BƏƏ) İrana daxil olub. İran Səhiyyə Nazirliyinin məlumatına görə, xəstələrin əksəriyyəti BƏƏ-yə, yeddisi isə Pakistan, Omana və Beninə səyahət edib. Məlumatla görə, xəstəlik “Aedes” və ya zebra ağcaqanadı dişləmələrindən yaranır.

susiyyyət də var ki, əvvəl sorduğu qan klapana ilə bağlanır və ikinci dəfə geri qayıtmır, yəni ağcaqanad udduğunu qusa bilmir. Malyariya, denqe qızdırması, sarı qızdırma, yapon ensefaliti kimi infeksiyalar isə ağız suyunda da yaşadığı üçün ağcaqanadla ötürülə bilər. Ölkəmizdə malyariya halları qeyd olunsa da, digər infeksiyalar qeyd olunmayıb. Amma Afrika kimi ölkələrə kiminsə yolu düşərsə, o zaman sarı qızdırmaya görə peyvənd olunmaq məsləhətdir”.

Ağcaqanadların çoxalması əngəllənməlidir...

Həkim qeyd edib ki, Denqe xəstəliyinin yaranmasına səbəb olan Aedes ağcaqanadının ömrü bir həftədən dörd həftəyə qədərdir: “Müvafiq olaraq, bu ağcaqanadların çoxalmasının qarşısını almaq infeksiya riskini azalda bilər. Yetkin ağcaqanadlar həyatları boyu hər 1-2 saatda 1 dəfə, orta hesabla isə gün ərzində 40-50 dəfə qan yeməyi qəbul edirlər və xəstəlik ötürə bilərlər.

Aedes ağcaqanadlarının yumurtalarını qoyması və çoxalması üçün ideal mühit isti və rütubətli yerlərdir və buna uyğun olaraq isti hava və yağışın çox olduğu Afrika və Asiya ölkələri patogen ağcaqanadların çoxalmasına meyillidirlər”.

Bu simptomlar da var...

İnfeksiyoz “Denqe qızdırması”nın digər növləri və simptomlarından da söz açırı: “Yüksək hərarət, yorğunluq, əzələ ağrısı, baş ağrısı, mədə ağrısı, ishal, qusma və dəri tökülməsi xəstəliyin simptomlarıdır. Xəstəlik, həmçinin selikli qanaxma və tənəffüs çatışmazlığı kimi ciddi sağlamlıq problemlərinə səbəb olur”.

Azərbaycan millisinin baş məşqçisi: Qadın futbolunda daha bir tarix yazmaq istəyirik

“Sabah çox vacib oyuna çıxacağıq. Bundan öncə bir dəfə tarix yazmışıq”.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu sözləri qadın futbolçulardan ibarət Azərbaycan milli komandasının baş məşqçisi Siyasət Əsgərov AFFA-nın rəsmi saytına açıqlamasında Avropa çempionatının seçmə mərhələsində Macarıstan yığmasına qarşı keçiriləcək oyunla bağlı danışarkən deyib.

Mütəxəssis bildirib ki, pley-off mərhələsinə vəsiqə qazana bilsələr, Azərbaycanın qadın futbolu adına daha bir

tarix yazmaq istəyirlər: “Məqsədimiz bunu reallaşdırmaqdır. Rəqibin çox keyfiyyətli futbolçulardan təşkil olduğunu bilirik. Hazırkı gəmizə də buna uyğun görürük. Təəssüf ki, iki oyunumuz - Manə Bollayeva və Peritan Bozdağ çəzəli duruma düşdükləri üçün matçda iştirak edə bilməyəcəklər. Eyni zamanda, Aysun Seydiyevanın əməliyyat olunması planlarımızı təsir etdi. Buna

baxmayaraq, milliyyə çağırılan futbolçular komanda yoldaşlarının boşluqlarını dolduracaq gücdədirlər. Öz meydanımızda keçirəcəyimiz qarşılaşmada qələbə qazanmaq istəyirik”.

Qeyd edək ki, B liqasının V turu çərçivəsində iyulun 12-də “Liv Bona Dea Arena”da keçiriləcək Azərbaycan-Macarıstan görüşü saat 20:00-da başlayacaq. Millimiz seçmə mərhələnin son turunda isə iyulun 16-da Lozanna şəhərində yerləşən “Olimpik De La Pontez” stadionunda İsveçrə yığması ilə qarşılaşacaq.

Turqay Zeytingöz : Azərbaycan basketbolunun inkişafı üçün qarşımızda iki yol var

Azərbaycan Basketbol Federasiyasının türküyəli yeni idman direktoru Turqay Zeytingöz AZƏRTAC-ın suallarını cavablandırır. Həmin müsahibəni təqdim edirik:

- Azərbaycan Basketbol Federasiyasına (ABF) təyinatınız necə reallaşdı?

- Daha əvvəl Azərbaycan Basketbol Federasiyasının icraçı vitse-prezidenti Fərrux Mahmudovla görüşümüz baş tutmuşdu. Sonra federasiya prezidenti Emin Əmrullayevlə söhbətimiz oldu və razılaşma əldə olundu. İki ildir Azərbaycan basketbolunda böyük inkişaf var. Liqada dünyanın fərqli yerlərindən oyunçular çıxış edirlər. Federasiyanın dəstəyi ilə ölkə basketbolunu yüksək pillələrə qaldırmaq istəyirik.

- Sizinlə 2 illik müqavilə imzalanıb. Bu müddət ərzində planlarınız nədən ibarət olacaq?

- Federasiya rəhbərliyinin dəstəyi ilə son iki ildə ölkə basketbolunda böyük işlər görüldü. Bunun nəticəsi olaraq, qadınlardan ibarət 3x3 basketbol millisi “Paris-2024” Yay Olimpiya Oyunlarına lisenziya qazandı. Hazırda isə oğlan və qızlardan ibarət aşağı yaş qrupları üzrə milli komandalar beynəlxalq turnirlərdə uğurla mübarizə aparırlar. Mən də federasiyanın inkişaf strategiyasının həyata keçiril-

məsinə kömək etmək istəyirəm.

- Azərbaycan basketbolu yeni inkişaf yoluna qədəm qoyub. Sizcə, qısa müddət ərzində hansı uğur əldə etmək olar?

- Azərbaycanda basketbol idman növünün tarixi və ənənələri olub. Çünki Türkiyə və SSRİ-yə daxil olan ölkələrlə genetik əlaqələr sayəsində həmin yerlərdə olan basketbol mədəniyyəti buraya da gəlib. Əlbəttə ki, qarşımıza iki yol qoymuşuq. Birincisi, qısa müddət ərzində milli komandalara və liqaları daha üst səviyyəyə gətirməkdir. İkinci plan isə basketbola marağı artırmaqdır. Bunun üçün yaxşı nəticələr əldə etməliyik. Belə olarsa, insanlar basketbolu daha çox sevməyə başlayacaq.

- Türkiyə basketbolu yüksək səviyyədə inkişaf edib. Sizcə, Azərbaycan basketbolunun həmin səviyyəyə çatması üçün nə qədər müddət lazımdır?

- Bəli, düzgün vurğuladıq, Türkiyədə basketbol çox inkişaf edib. Bunu FIBA sıralamasına baxanda da görmək olar. Azərbaycan basketbolunu da qısa müddət ərzində bu yerlərə gətirmək istəyirik. Əvvəlcə aşağı yaş qrupları üzrə milli komandalara diqqət ayırmalıyıq. ABF müxtəlif bölgələrdə seleksiya işləri aparır. Qarşımızda uzun yol var.

- Gələcəkdə Azərbaycana türküyəli basketbolçular gətirmək planınız varmı?

- Hazırda aşağı yaş qrupları üzrə milli komandalarda türküyəli basketbolçular çıxış edirlər. İndi azərbaycanlı oyunçuların səviyyələrini nəzərdən keçirəcəyik.

- Gələcəkdə aşağı yaş qrupları üzrə milli komandalarda legioner oyunçulara yer verilib?

- İndiki durumda aşağı yaş qruplarında potensialı yüksək olan basketbolçular var. Diqqətimizi onların inkişafına yönəldəcəyik. Legioner məsələsinə gəlincə, bu praktika bütün dünya ölkələrində var. Lazım olarsa, bununla bağlı

müəyyən addımlar atacağıq.

- Azərbaycan basketbolunda şəxsi tanışlığınız olan kimlərsə varmı?

- Uzun illərdir Türkiyədə çıxış edən Orxan Aydınla yaxşı münasibətim var. Yığmada forma geyinəndən digər basketbolçularla isə şəxsi tanışlığım olmasa da, oyunlarını izləmişəm. “Sabah” komandasının tanınmış baş məşqçisi Rımas Kurtinaytis, “Xəzri”nin çalışdırıcısı Murat Dikməni, qadınlardan ibarət milli komandalara rəhbərlik edən Evrən Alkaya, “Gənçə”nin sükani arxasında olan Bedri Məric və federasiyanın baş katibi Vüqar Əzimovla uzun müddət dostluq əlaqələrimiz var.

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası

Baş redaktor:
Alıqş HƏSƏNOĞLU

www.yeniazərbaycan.com
mail@yeniazərbaycan.com

Ünvan: Bakı - AZ-1000, Üzeyir Hacıbəyli - 66

Telefonlar:
598-37-76, 498-82-21
498-81-24, 498-19-84

İndeks: 67100
Lisenziya: N-B-317
Tiraj: 4281
Sifariş: 1542

“Kapital Bank” ASC-nin Nərimanov rayonu filialı
h/h - 33080019443900419109
kod - 200093
VÖEN - 1500486601

Qəzet “Yeni Azərbaycan”ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələni və “Azərbaycan” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilib.

Qəzet 1993-cü ilin aprel ayında nəşr olunur.

Məsul nəvbəti:
Elbrus Cəfərli